

VANDA

Ändring av läroplanen för gymnasieutbildningen i Vanda

- studerandevård och främjande av trygghet och säkerhet

Innehåll

Inledning

Lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) och de nya nationella läroplansgrunderna för elevhälsan enligt lagen träder i kraft den 1 augusti 2014. Enligt de nya nationella läroplansgrunderna styrs planeringen och genomförandet av elevhälsan på lokal nivå av tre olika planer. Dessa är 1) en välfärdsplan för barn och unga, som omfattar en del som rör elevhälsan, 2) en beskrivning av studerandevården som ingår i läroplanen och 3) en elevhälsoplan för varje läroanstalt.

I gymnasierna i Vanda har ovanstående planer upprättats på följande sätt:

- 1) Välfärdsplanen för barn och unga (Hyvis) omfattar en del som rör elevhälsan i gymnasierna
- 2) I den gemensamma delen av läroplanen för gymnasierna i Vanda ingår en beskrivning av elevhälsan i gymnasierna i Vanda, som preciseras närmare i detta dokument, den gemensamma elevhälsoplanen för gymnasierna i Vanda. I de gymnasiespecifika läroplanerna preciseras beskrivningen av elevhälsan i den gemensamma delen av läroplanen för gymnasierna.
- 3) Enligt reformen av läroplansgrunderna kan elevhälsoplanen för varje läroanstalt även vara gemensam för två eller flera läroanstalter. Detta dokument utgör den gemensamma elevhälsoplanen för gymnasierna i Vanda. Elevhälsan för varje läroanstalt beskrivs närmare för varje gymnasium i den handlingsplan för elevhälsan som utarbetas varje läsår. Detta dokument innehåller riktlinjer och anvisningar för hur denna handlingsplan ska upprättas.

Utbildningsanordnaren svarar för att det för varje läroanstalt utarbetas en elevhälsoplan för hur elevhälsoverksamheten ska genomföras, utvärderas och utvecklas. Planen ska utarbetas i samverkan med läroanstaltens personal, de studerande och deras vårdnadshavare. Elevhälsoplanen kan också vara gemensam för två eller tre läroanstalter. Planen ska ses över inom ett år efter det att den välfärdsplan för barn och unga som avses i 12 § har setts över.

I elevhälsoplanen ska tas med:

- 1) en uppskattning av det totala behovet av elevhälsa och de elevhälsotjänster som är tillgängliga,
- 2) läroanstaltens åtgärder för att främja den generellt inriktade elevhälsan och tillhandahålla de stödinsatser som behövs,
- 3) hur samarbete ordnas med de studerande och deras familjer samt med dem som arbetar vid läroanstalten och andra aktörer som bidrar till de studerandes välbefinnande,
- 4) en plan för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier,
- 5) åtgärder för att genomföra och följa upp elevhälsoplanen (egenkontroll).

Utbildningsanordnaren ska följa genomförandet av läroanstaltens elevhälsoplan.

1. Elevhälsa i lagstiftningen

Gymnasielagen (629/1998) ändrades 2003 när det gäller lagstiftningen om studerandevård. I samband med lagreformen definierades elevhälsan för första gången på lagstiftningsnivå. I den nya lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) regleras de studerandes rätt till

studerandevård. Studerandevården regleras förutom av lagen om elev- och studerandevård och gymnasielagen bland annat av barnskyddslagen, hälsovårdslagen samt av statsrådets förordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga.

1.1 Lagen om elev- och studerandevård

Syftet med lagen om elev- och studerandevård, som träder i kraft den 1 augusti 2014, är att:

- 1) främja de studerandes inläring, hälsa och välbefinnande samt delaktighet och att förebygga problem,
- 2) främja välbefinnandet i läroanstalten och i studiemiljön, en sund, trygg och tillgänglig läroanstalt och studiemiljö, gemensam verksamhet samt samarbetet mellan hemmet och läroanstalten,
- 3) säkerställa tidigt stöd för dem som behöver det,
- 4) säkerställa jämlik tillgång till och kvalitet på de elevhälsotjänster som de studerande behöver,
- 5) stärka genomförandet och ledningen av elevhälsoverksamheten som en funktionell helhet och som sektorsövergripande samarbete.

Enligt lagen om elev- och studerandevård ska elevhälsan främst vara förebyggande elevhälsa med generell inriktning som stöder hela läroanstalten. Den gymnasiespecifika elevhälsogruppen (den gemensamma välfärdsgruppen i Vanda) behandlar i fortsättningen endast generellt inriktade frågor. Ett nytt begrepp inom elevhälsan är sektorsövergripande expertgrupper, som tillsätts för frågor som gäller en enskild studerande eller en viss grupp av studerande.

I lagen om elev- och studerandevård anges de frister inom vilka den studerande ska ges möjlighet till personliga samtal med en psykolog eller en kurator. Enligt den nya lagen genomförs verksamheten inom elevhälsan i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare med särskild hänsyn till de ungas delaktighet och synpunkter i de frågor som gäller dem. Vårdnadshavaren har inte rätt att förbjuda en minderårig att anlita elevvårds- och elevhälsotjänster.

1.2 Gymnasielagen

I gymnasielagen (629/1998; ändring 1289/2014) hänvisas till lagen om elev- och studerandevård.

Handikappade studerande och studerande som av någon annan anledning är i behov av särskilt stöd har i enlighet med vad som särskilt bestäms därom rätt till de biträdestjänster, andra undervisnings- och elevvårdstjänster samt till de särskilda hjälpmedel som studierna kräver.

Enligt gymnasielagen ska gymnasieutbildningen för ungdomar genomföras i samarbete med hemmen.

Enligt gymnasielagen har de studerande rätt till en trygg studiemiljö. I samband med att läroplanen utarbetas ska utbildningsanordnaren utarbeta en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier samt verkställa planen och övervaka att den iakttas och genomförs. Utbildningsanordnaren ska även godkänna ordningsbestämmelserna. I gymnasierna i Vanda har alla dessa planer utarbetats, och de uppdateras regelbundet.

1.3 Hälsovårdslagen och statsrådets förordning om skol- och studerandehälsovård

Hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010), som trädde i kraft i maj 2011, har delvis ersatt

folkhälsolagen och reglerar anordnande av och innehållet i studerandehälsovården för gymnasierna. Studerandehälsovården är en del av den studerandevård som avses i gymnasielagen. Till studerandehälsovården hör att främja en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten och främja välbefinnandet bland de studerande samt att följa upp detta med tre års mellanrum. Till studerandehälsovården hör även att följa upp och främja de studerandes hälsa, välbefinnande och studieförmåga.

Studerandehälsovården omfattar även tjänster inom mentalvårdsarbete och alkohol- och drogarbete, främjande av den sexuella hälsan och mun- och tandvård. Att i ett tidigt stadium identifiera behovet av särskilt stöd eller undersökningar hos studerande och att stödja de studerande och vid behov hänvisa dem till ytterligare undersökningar eller fortsatt vård ingår också i studerandehälsovårdens uppgifter.

Hälso- och sjukvårdslagen förpliktar den kommunala primärvården att samarbeta med föräldrar och vårdnadshavare till minderåriga studerande, med annan studenthälso- och undervisningspersonal och med andra relevanta instanser för att ordna tjänster inom studerandehälsovården. Den myndighet som svarar för primärvården ska även delta i utarbetandet av läroplanen enligt gymnasielagen till den del den gäller elevvården och samarbetet mellan läroanstalten och hemmet.

När hälso- och sjukvårdslagen trädde i kraft utfärdades en ny statsrådsförordning om rådgivningsverksamhet, skol- och studerandehälsovård samt förebyggande mun- och tandvård för barn och unga (338/2011). Enligt förordningen ska den myndighet som ansvarar för folkhälsan godkänna ett enhetligt handlingsprogram för de funktioner som ingår i förordningen. Handlingsprogrammet ska utarbetas i samarbete med socialväsendet och undervisningsväsendet.

För elever i gymnasierna ska under det första studieåret anordnas en hälsokontroll som genomförs av hälsovårdaren. En läkarundersökning görs under det första eller det andra studieåret, om det inte har genomförts någon läkarundersökning i samband med antagningen.

En undersökning av om studiemiljön är sund och trygg ska göras i samarbete med läroanstalten och dess elever, studerandehälsovården, hälsovårdsinspektören, personalens företagshälsovård, arbetarskyddspersonalen och vid behov med andra sakkunniga. Arbetet för att avhjälpa de brister som konstaterats vid undersökningen ska följas upp årligen.

1.4 Barnskyddslagen

Syftet med barnskyddslagen (417/2007) är att trygga barnets rätt till en trygg uppväxtmiljö, en harmonisk och mångsidig utveckling samt till särskilt skydd. Till barnskyddets uppgifter hör att påverka barnens allmänna uppväxtförhållanden, stödja föräldrarna i deras uppgift som fostrare och det egentliga barnskyddet. Med den verksamhet som främjar barns och unga personers välfärd förebygger man behovet av det egentliga barnskyddet. Med förebyggande barnskydd tillhandahåller man hjälp tillräckligt tidigt så att uppkomsten av problem förebyggs. I det förebyggande arbetet spelar skolan en viktig roll. Med barn avses i barnskyddslagen personer under 18 år, medan unga personer är mellan 18 och 20 år.

Barnets föräldrar och andra vårdnadshavare har huvudansvaret för barnets välfärd. De myndigheter som arbetar med barn och familjer ska stödja föräldrar och vårdnadshavare i deras uppgift som fostrare samt sträva efter att erbjuda familjen nödvändig hjälp tillräckligt tidigt samt vid behov hänvisa barnet och familjen till barnskyddet. Hela barnskyddet omfattar förebyggande barnskydd samt barn- och familjeinriktat barnskydd.

Genom det förebyggande barnskyddet främjas barns och unga personers välfärd och ges stöd i

föräldraskapet när barnet eller familjen inte är klient inom barnskyddet. Det förebyggande barnskyddet omfattar sådant stöd och särskilt stöd som ges till exempel inom undervisning samt inom annan social- och hälsovård. Det förebyggande barnskyddet innebär att de kommunala myndigheterna i samarbete ska ge akt på och främja barns och unga personers välfärd samt avhjälpa och förebygga missförhållanden i dem. Tjänsterna ska dessutom anordnas så att man med hjälp av dem stödjer föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barns vård och fostran i fostran av barn och att barns, unga personers och barnfamiljers behov av särskilt stöd därigenom klarläggs. För gymnasiernas del innebär det förebyggande barnskyddet att man i gymnasierna bland annat med studerandevårdens olika metoder vakar över de studerandes välbefinnande.

Det barn- och familjeinriktade barnskyddet innebär att man gör en utredning av barnskyddsbehovet och upprättar en klientplan samt tillhandahåller stödåtgärder inom öppenvården. Till det barn- och familjeinriktade barnskyddet hör även brådskande placering och omhändertagande av barn samt därtill ansluten vård utom hemmet och eftervård.

I barnskyddslagen fastställs anmälningsskyldigheten i de fall där barnets utveckling kan äventyras (*se bilaga 9 Anvisningar om barnskyddsanmälan i Vanda*).

Enligt barnskyddslagen ska kommunen eller flera kommuner tillsammans göra upp en plan över kommunens eller kommunernas verksamhet för att främja barns och unga personers välfärd samt ordna och utveckla barnskyddet. Planen ska godkännas i respektive kommuns kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. Planen ska beaktas när en budget och ekonomiplan enligt kommunallagen görs upp. I Vanda har en plan för barns och unga personers välfärd gjorts upp för 2008–2012, och en ny plan blir klar för 2013–2016.

1.5 Andra lagar som reglerar studerandevården

Vid sidan av ovanstående lagar regleras verksamheten inom studerandevården för gymnasier bland annat av förvaltningslagen, personuppgiftslagen, lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, lagen om patientens ställning och rättigheter, lagen om yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården samt av lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Bilaga 11 innehåller en sammanställning av de författningar som rör elevhälsan i gymnasierna.

2. Styrgrupp för elevhälsan

En sektorsövergripande styrgrupp för elevhälsan ansvarar för den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av utbildningsanordnarens elevhälsa. I Vanda är styrgruppen för elevhälsan vid utbildningarna på andra stadiet gemensam med Vanda stad, Kauppiaitten Kauppaoppilaitos Mercuria och Arbetseffektivitetsföreningen.

I styrgruppen för elevhälsan vid utbildningarna på andra stadiet i Vanda finns följande representanter för stadens aktörer: direktören för ungdoms- och vuxenutbildningen, direktören för det svenskspråkiga resultatområdet, gymnasieriktorn, yrkesinstitutet Varias rektor, Varias direktör för påbyggnadsundervisningen och stödtjänsterna, direktören för utveckling av ungdoms- och vuxenutbildningen, överläkaren för den förebyggande hälso- och sjukvården, servicechefen för den förebyggande hälso- och sjukvården, avdelningsskötaren för studerandehälsovården, chefen för psykosociala tjänster samt den chef för skolans enhet för socialt arbete som ansvarar för kuratorstjänsterna vid läroanstalterna på andra stadiet. Kauppiaitten kauppaoppilaitos Mercuria representeras i gruppen av läroanstaltens rektor och Arbetseffektivitetsföreningen av verkställande direktören. Ledare för gruppen är direktören för ungdoms- och vuxenutbildningen.

3. Elevhälsan i daggymnasierna

Läroplansgrunderna, kapitel 4.3:

Syftet med elevhälsan i gymnasiet är att främja de studerandes inläring, hälsa och välbefinnande samt att främja välbefinnandet i läroanstalten och en sund och trygg studiemiljö. Elevhälsan ska ha både en generell och en individuell inriktning. (3 § i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013))

Den samlade elevhälsan i gymnasiet omfattar elevhälsa i enlighet med den läroplan som godkänts av utbildningsnämnden samt elevhälsotjänster, vilka är psykolog- och kuratorstjänster samt skol- och studerandehälsovårdstjänster. Den kommun där läroanstalten är belägen svarar för tillhandahållandet av tjänsterna. En studerande har rätt att avgiftsfritt anlita sådan elevhälsa som han eller hon behöver för att kunna delta i utbildningen med undantag av sjukvårdstjänster för studerande över 18 år. (3 och 9 § i lagen om elev- och studerandevård)^s

Elevhälsan ska anordnas i ett sektorsövergripande samarbete med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet så att den bildar en fungerande och sammanhängande helhet. Verksamheten inom elevhälsan genomförs i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare samt vid behov med andra samarbetspartner. Alla som arbetar vid läroanstalten samt de anställda som ansvarar för elevhälsotjänsterna är ansvariga för elevhälsan. Läroanstaltens personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet inom läroanstalten. (3 § i lagen om elev- och studerandevård)

Lagen om elev- och studerandevård, gymnasielagen och -förordningen, läroplansgrunderna samt andra bestämmelser som rör elevhälsan i gymnasiet utgör ett särskilt område. Den nya lagen om elev- och studerandevård kompletterar bestämmelserna om elevhälsan. Hur undervisningen genomförs och vilka stödåtgärder för inläring som ska vidtas regleras närmare i gymnasielagen och -förordningen samt i läroplanen.

Hälso- och sjukvårdslagen ålägger kommunen att tillhandahålla tjänster inom studerandehälsovården, medan lagen om elev- och studerandevård förpliktar till att tillhandahålla psykolog- och kuratorstjänster. I Vanda har psykolog- och kuratorstjänster för studerande tillhandahållits redan i flera år.

3.1 Bildningsväsendets värdemål som referensram för elevhälsan

Målsättningarna för studerandevården vid läroanstalterna på andra stadiet i Vanda och personalens arbetssätt bygger på Vanda stads bildningsväsendes vision, verksamhetsidé och värderingar. Visionen är att Vanda ska vara en hemstad med samhörighetskänsla för barn, ungdomar och vuxna och med en tro på tillväxt, inläring, förnyelse och bildning. Syftet är att genom kompetent personal och högkvalitativa fostrings- och inlärmingsmiljöer främja invånarnas lärande och bildning i en verksamhet som präglas av rättvisa och interaktion.

Bildningsväsendets värderingar består av innovativitet, hållbar utveckling och känsla av samhörighet.

Innovativitet innebär en förmåga att i Vanda få till stånd nya och vettiga förändringar och att ha mod att ta fram nya och ännu bättre sätt att tillhandahålla service för kommuninvånarnas bästa. I vår verksamhet tar sig innovativiteten uttryck i en positiv inställning till utveckling och i en vilja att utveckla vår kompetens, att vi accepterar olikheter, olika tankar och lösningar, att vi skapar ett tolerant och uppmuntrande klimat för att få fram barns, unga personers och vuxnas tankar, att vi vågar och vill upptäcka nytt, göra försök och misstag samt i konstruktiv självutvärdering och ständig utveckling av verksamheten.

Hållbar utveckling innebär att säkerställa goda levnadsvillkor för nuvarande och kommande generationer. När lösningar tas fram och beslut fattas beaktar man ekologiska aspekter och rättvisa och håller ekonomin i balans. Jämlikhet och likabehandling samt stärkande av livshandling och välbefinnande är några av de sociala aspekterna i den hållbara utvecklingen.

Känsla av samhörighet innebär att man främjar kommuninvånarnas delaktighet och aktivitet, förebygger utslagning och medverkar i arbetet för att uppnå de gemensamma målen. Känslan av samhörighet tar sig bland annat uttryck i en öppen interaktion och dialog i samarbetet, att vi upprätthåller ett positivt klimat, i kompetensdelning, hjälp till och uppmuntran av andra.

3.2 Etiska principer för elevhälsoarbetet

De etiska principer som det nationella Nätverket för tidigt ingripande (VARPU) har utarbetat kan betraktas som vägledande principer för elevhälsan även när det gäller elevhälsoarbetet i gymnasierna i Vanda. Nätverket Varpu grundades hösten 2004 för att fortsätta arbetet med det nationella Varpu-projektet, som samordnas av social- och hälsovårdsministeriet (www.varpu.fi).

Tidigt ingripande uppfattas framför allt som en reaktion på ens egen oro. Man låter inte den egna oron växa, utan tar respektfullt upp den för att lätta på den och samarbetar med dem som berörs av ärendet. Det är viktigt att man ber om hjälp och stöd och ser över den egna verksamheten. Tidigt ingripande innebär att man i ett tidigt skede tar ansvar för sin egen verksamhet för att stödja andra.

De etiska principerna för verksamheten är bland annat:

- **Var och en tar själv ansvar**

Var och en har ett mänskligt ansvar både för sig själv och för sina medmänniskor. Den oro man känner behöver man ta itu med i tid. Man ska inte lägga över ansvaret på andra. Den vars oro blir väckt har ansvar för tidigt ingripande.

- **Man tar upp oron**

Var och en är skyldig att ta upp sin oro på ett respektfullt sätt – där den uppstår och när den uppstår. När man tar upp oron på ett respektfullt sätt är målet samarbete. Förebråelser gynnar inte samarbetet.

- **Man uppmuntrar till delaktighet**

En förutsättning för samarbete är dialog. Det är viktigt att lyssna och bli hörd. Man ska undvika expertfokusering, där de maktlösa röster inte blir hörda. En gemensamt utarbetad plan bär frukt.

- **Man handlar öppet och tillsammans**

Studerandes eller familjers ärenden behandlas med deras tillstånd och i deras närvaro. Bemötandet ska vara respektfullt och uppmuntra till dialog. När man ber om professionella råd använder man inte vederbörandes namn eller andra kännetecken.

- **Ingen får stämplas**

Tidigt ingripande ger en inte rätten att klassa människor så att de blir objekt för åtgärder. Man får inte i det tidiga ingripandets namn föra register som bryter mot de etiska principerna för dataskydd och öppenhet. Tidigt ingripande ska ske i öppet samarbete som uppmuntrar till delaktighet.

3.3 Bekymmerszonerna

På Institutet för hälsa och välfärd har man utvecklat bekymmerszoner som samarbetsverktyg för barn, unga, familjer och anställda som arbetar med dem. Zonerna kan även användas i annat psykosocialt samarbete.

Med hjälp av bekymmerszonerna kan den anställda strukturera graden av sin oro för den unga personens och familjens situation samt bedöma huruvida hans eller hennes egna möjligheter att hjälpa räcker till och vilka tilläggsresurser (närstående till familjen, medarbetare hos olika aktörer) som behöver sättas in. Även ungdomar och föräldrar kan använda zonerna för att bedöma graden av sin oro och sitt behov av stöd.

Zonerna är ett verktyg för att strukturera situationen och utveckla ett öppet samarbete. Syftet med zonerna är att bidra till att klargöra samarbetet. De tillhandahåller ett förståeligt och gemensamt begrepp: den egna oron.

Den anställdas uppgift är att ta upp eventuell oro till diskussion med den unga personen och/eller familjen på ett respektfullt sätt och att be om råd för att minska sin oro och stödja den unga personen.

Bekymmerszonerna

Det finns fyra bekymmerszoner. I bekymmerszonerna kan den subjektiva oron för den unga personen ses som ett kontinuum, där den ena ytterligheten är ingen oro och den andra stor oro.

Bekymmerszonerna är en metafor och gränserna är flexibla. Två medarbetare kan uppleva oro av mycket olika grad i sina möten med en och samma unga person eller familj. Oro är alltid en subjektiv upplevelse som hänför sig till att förutse sina egna möjligheter att agera i en situation. Oron förändras, växer eller lättar när de egna möjligheterna att agera ökar eller minskar.

Det är viktigt att komma ihåg att bekymmerszonerna framför allt är avsedda för strukturering av medarbetarens egen oro och under inga omständigheter för klassificering av unga i olika zoner.

▪ Zonen för ingen oro

Den anställda upplever att den unga personens situation är bra. Den unga personen lär sig normalt.

Interaktionen fungerar, är uppmuntrande och omsorgsfull. Den anställda upplever att ärendena och det egna arbetet fungerar normalt och ger önskade resultat.

▪ Zonen för liten oro

Den anställda är något oroad och ibland förvånad, till och med upprepade gånger. Oron kan exempelvis gälla den ungas inlärnings svårigheter, minskad studiemotivation, försämrade studieprestationer, ensamhet, överambition, förändrat beteende och frånvaro.

Den anställda har dock en stark tilltro till de egna möjligheterna att hjälpa. I dessa situationer upplevs det som relativt lätt att ta upp oron till diskussion, eftersom den anställda klarar av att erbjuda stöd. Oftast fungerar stödet som ett stöd och genererar önskad positiv utveckling. I zonen för liten oro finns det goda möjligheter till tidigt ingripande.

▪ Zonen för kännbar oro (gråzon)

Trots den anställdas åtgärder är oron för den unga personen kännbar och fortsätter att växa. Den anställdas egna hjälpmedel är slut eller snart slut. Den anställdas tilltro till sina egna möjligheter att hjälpa håller på att ta slut. I den här zonen har den anställda ofta känt oro under en längre tid. Situationen är betungande, arbetsfördelningen mellan de parter som berörs av situationen är ofta oklar och information saknas om vilka andra parter som är inkopplade.

Den anställda känner växande oro, skulle vilja ha extraresurser och kontroll, men är samtidigt osäker på om "bevisen räcker" och kan vara rädd för att han eller hon överdriver. Den anställda måste även fundera på sina skyldigheter, om han eller hon omfattas av tystnadsplikten eller av

anmälningsplikten enligt 25 § i barnskyddslagen, vilket skulle ge den anställda möjlighet att ansöka om stöd och professionell hjälp av en anställd inom barnskyddet.

▪ Zonen för stor oro

Den anställda bedömer att den unga är i fara. Oron är kännbar och de egna hjälpmedlen är slut. Den anställda upplever att den ungas problem i anslutning till studierna och/eller livshanteringen växer. Oro i denna zon ger inte längre den anställda möjlighet till tvekan. Den anställda förutspår att den unga personen riskerar att råka mycket illa ut om inte situationen förändras på en gång. (<http://info.stakes.fi/verkostomenetelmat/FI/vyohykkeisto/index.htm>; Erikson & Arnkil, 2012)

Bekymmerszonerna har tillämpats i denna handbok i hjälpprocessen för studerande i gymnasierna i Vanda. Syftet med zonerna är att bidra till att klargöra samarbetet mellan olika aktörer. (*Bilaga 1 Hjälpprocessen för en studerande i gymnasiet genom att tillämpa bekymmerszonerna; Bilaga 2 Modell för bekymmersmöten*)

4. Behovet av elevhälsa och tillgängliga elevhälsotjänster

Innan lagen om elev- och studerandevård träder i kraft tillhandahålls psykologtjänster i Vanda sedan 2003 och kuratorstjänster sedan 2008.

Tillgängliga elevhälsotjänster i de finskspråkiga gymnasierna (9/2013: 3 614 studerande):

Anställd	Nuläge personer	Studerande/anställd	Kalkylmässigt behov totalt personer	Ytterligare behov personer
hälsovårdare	5	752	6,3	1,3
kurator	2,2	1642	4,6	2,4
gymnasiepsykolog	2,4	1506	3,6	1,2
läkare	0		1,5	1,5

Dimensioneringen av skolhälsovårdare, läkare och skolkuratorer är den samma i den svenskspråkiga gymnasieutbildningen i Vanda som i den finskspråkiga. En gemensam svenskspråkig skolpsykolog jobbar både i den svenskspråkiga grundläggande utbildningen och i gymnasiet och har sammanlagt en elevmängd på 900 elever som sitt arbetsområde.

I regeringens proposition till lagen om elev- och studerandevård föreslås en psykolog per tusen studerande och en skolkurator per 780 studerande. Enligt Psykologförbundets rekommendation ska antalet vara 600–800 studerande/psykolog, vilket innebär ett ytterligare behov av 2,1–3,6 personer. Enligt Talentias (Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen) rekommendation borde antalet kuratorer vara 600 studerande/kurator (tilläggsbehov 3,8 personer).

Den kalkylmässiga nationella rekommendationen inom studerandehälsovården är 600–800 studerande/hälsovårdare. Det rekommenderade antalet för läkare inom studerandehälsovården är 2 500–3 000 studerande/läkare. En översyn av

personalrekommendationerna inom skol- och studerandehälsovården kommer att genomföras under de närmaste åren.

Enligt lagen om elev- och studerandevård ansvarar den kommun där läroanstalten är belägen även för tillhandahållandet av psykolog- och kuratorstjänster inom elevhälsan för privata läroanstalter på andra stadiet inom kommunens område. Detta beaktas i den stadsspecifika definitionen av psykolog- och kuratorsresurserna.

5. Generellt inriktad elevhälsa och dess arbetssätt

Med generellt inriktad elevhälsa avses en verksamhetskultur och åtgärder som innebär att man inom hela läroanstalten främjar de studerandes inläring, välbefinnande, hälsa, sociala ansvarstagande, interaktion och delaktighet samt en sund, trygg och tillgänglig studiemiljö. Den generellt inriktade elevhälsans insatser genomförs av alla aktörer inom elevhälsan. Den generellt inriktade elevhälsan regleras i 4 § i lagen om elev- och studerandevård.

Alla som arbetar i gymnasier är ansvariga för att elevhälsan genomförs. Alla som arbetar med studerande vid läroanstalten samt de myndigheter och anställda som ansvarar för elevhälsotjänsterna ska i sina uppgifter främja de studerandes välbefinnande och välbefinnandet inom läroanstalten samt samarbetet mellan hemmen och läroanstalten.

Den viktigaste målsättningen inom den generellt inriktade elevhälsan är förebyggande verksamhet, där tyngdpunkten ligger på att stödja, utveckla välbefinnandet samt lösa problem i skolgemenskapen och inte på att behandla enskilda studerandes problem. Målsättningen är att främja välbefinnandet och tryggheten för studerande och alla som arbetar inom skolgemenskapen.

Skolan är en viktig utvecklingsmiljö för ungas välbefinnande, vars generellt inriktade välbefinnande kan stärkas genom metodiska åtgärder. En välmående studiegemenskap stödjer och främjar varje studerandes inläring och välbefinnande, förebygger problem och erbjuder tidigt stöd samt förutser eventuella risker. I en välmående studiemiljö finns tillit och öppenhet mellan människorna: var och en känner att de hör till studiegemenskapen och upplever att de kan göra sig hörda.

Att främja den generellt inriktade elevhälsan hör till alla anställda som en del av deras dagliga arbete. Aspekterna som rör hälsa och välbefinnande ska beaktas i undervisningens innehåll, kursernas gemensamma planering, metoder, undervisning i förmågan att ägna sig åt lärande, bedömning, undervisningsarrangemang och all annan verksamhet. Innehållet i många läroämnen, som till exempel hälsokunskap, gymnastik, psykologi och estetiska ämnen, stödjer på ett naturligt sätt målsättningarna för den generellt inriktade elevhälsan.

5.1 Den gemensamma välfärdsgruppen

Den mest centrala aktören inom den generellt inriktade elevhälsan är en gymnasiespecifik elevhälsogrupp, som ansvarar för planering, samordning, uppföljning, utvärdering och utveckling av den generellt inriktade elevhälsan. I Vanda kallas denna grupp den gemensamma välfärdsgruppen. I gruppen behandlas inga ärenden som rör en enskild studerande. Den personal som tillhandahåller elevhälsotjänsterna, kurator, psykolog, hälsovårdare och läkare, medverkar aktivt i utvecklingen av den generellt inriktade elevhälsan, vilket ingår i deras befattningsbeskrivning. Den gemensamma välfärdsgruppen sammanträder minst en gång under terminen.

För välfärdsgruppens verksamhet krävs uppdaterad information om studiegemenskapens välbefinnande samt om hur sund och trygg studiemiljön är. Denna information får gruppen genom skolhälsoenkäter, genom lagstadgade uppföljningsrevisioner som genomförs vart tredje år för att utreda hur sund och trygg skolmiljön är samt genom andra enkäter och diskussioner med de studerande.

Den gemensamma välfärdsgruppen är en tvärprofessionell grupp, vilket förutsätter att samtliga medlemmar är medvetna om sin egen roll och har gedigen förståelse för vilken betydelse samarbetet har. Tvärprofessionellt samarbete betyder studerandeorienterat arbete så att olika yrkesgrupper kombinerar sina kompetenser och färdigheter och uppskattar varandras yrkeskunskaper.

Den grundläggande sammansättningen av gymnasiets gemensamma välfärdsgrupp är:

- rektor, som leder gruppens arbete och är ordförande på gruppens möten
- studiehandledare
- hälsovårdare
- kurator
- gymnasiepsykolog

Gymnasierna kan även utse personer från andra personalgrupper till medlemmar i välfärdsgruppen, till exempel en speciallärare eller andra lärarmedlemmar. Enligt överenskommelse deltar dessutom en representant för studerandekåren och vårdnadshavarna i mötena exempelvis en gång per läsår. Vid behov kan den gemensamma välfärdsgruppen höra experter genom att samarbeta med aktörer utanför läroanstalten (t.ex. polisen, ungdomsväsendet).

För ett fungerande samarbete krävs gemensamt överenskomna strukturer, en medveten utveckling mot konstruktiv diskussion och dialog samt utvärdering av det egna och det kollektiva arbetandet. För att elevhälsoarbetet ska lyckas måste gruppen sätta upp mål för nästa läsår samt följa upp och utvärdera hur de uppnåts. Utvärderingen tjänar även som ett verktyg för verksamhetens utveckling. Därför är det viktigt att den gemensamma välfärdsgruppen även utvärderar sitt arbete systematiskt i slutet av varje läsår.

Den gemensamma välfärdsgruppen har bland annat följande uppgifter:

- Upprätta en handlingsplan för elevhälsan som styr verksamheten för ett läsår i sänder (i samarbete med gymnasiets personal, de studerande och deras vårdnadshavare)
- Hantera resultaten från skolhälsoenkäten och resultaten från enkäterna om serviceförmågan när det gäller välbefinnandet samt arbeta för att förbättra välbefinnandet utifrån dessa
- Hantera resultaten från välfärdsprofilen och utifrån den arbeta för att förbättra välbefinnandet. Gymnasierna kan genomföra en välfärdsprofil exempelvis i samband med välfärdsveckan under de år då det inte finns några andra enkäter om välbefinnande.
- Medverka till att främja en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten enligt hälso- och sjukvårdslagen samt främja och följa upp välbefinnandet i studiegemenskapen (med tre års mellanrum)
- Medverka i att anordna en välfärdsvecka tillsammans med den övriga gymnasiegemenskapen
- Främja och följa upp personalens kompetens och välbefinnande.

Gruppen ansvarar även för att utarbeta, utvärdera och uppdatera de gymnasiespecifika delarna i följande planer:

- plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier
- plan för åtgärder vid plötsliga kriser och i hotande och farliga situationer
- plan för att förebygga användning av tobaksvaror, alkohol och andra rusmedel och för att ingripa i användning av dessa.^s

5.1.1 Dagordningar och protokoll för den gemensamma välfärdsgruppens möten

Rektorn ansvarar för att utarbeta dagordningen för den gemensamma välfärdsgruppens möten. Rektorn ser till att medlemmarna har förhandsinformation om de ärenden som ska behandlas på mötet och att mötet fortskrider enligt plan och att ett protokoll upprättas över mötet.

Den gemensamma välfärdsgruppen väljer bland sina medlemmar den person som ska skriva protokollet. De ärenden som behandlats på den gemensamma välfärdsgruppens möte skrivs in i mötesprotokollet.

Protokollen lagras i Fronter, där de är tillgängliga för samtliga lärare vid läroanstalten.

5.2 De studerandes delaktighet

De arbetssätt som stödjer de studerandes delaktighet är ett centralt medel för att främja samhörighet och välbefinnande. De studerande ska ges möjlighet att delta i läroanstaltens verksamhet och utveckling samt möjlighet att uttrycka sin åsikt i frågor som gäller de studerandes ställning (27 § i gymnasielagen). De studerande ska ges möjlighet att åtminstone delta i beredningen av läroplanen, beredningen av ordningsstadgan, planeringen av lokalerna och gårdsområdena samt i tolkningen av resultaten från de enkäter som genomförts bland de studerande och i utarbetandet av utvecklingsplaner utifrån dessa. De studerande ska även delta i beredningen av den plan som är avsedd att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier. Enligt läroplanens bedömningsinstruktioner ska de studerande ges möjlighet att även delta i den gemensamma planeringen av kursen och överenskommelserna om detaljerna i kursbedömningen. De studerande representeras av studerandekårens styrelse, men i olika sammanhang strävar man efter att höra och uppmana även andra studerande att delta enligt de metoder som överenskommit i läroanstalten.

I varje gymnasium fastslås de optimala arbetssätten för hur de studerande i praktiken ska få sin röst hörd, delta i beredningen av besluten och i beslutsfattandet, t.ex. i vilka möten och hur ofta de studerande ska delta och/eller skrivas in i grupphandledningens årsklocka, när de olika temana behandlas i grupphandledningen. Praxis registreras i gymnasiets ledningssystem och i handlingsplanen för elevhälsa, som utgör en del av gymnasiets läsårsplan.

5.3 Stärkande av gruppkompetensen och den sociala kompetensen

Det är viktigt för de studerandes välbefinnande att utveckla, stödja och stärka den positiva gruppdynamiken. Målsättningen är att skapa ett klimat i läroanstalten som främjar god laganda och de studerandes välbefinnande.

Indelningen i grupphandledningsgrupper i början av gymnasiestudierna ska genomföras systematiskt, och tillräckligt lång tid ska reserveras för detta. Indelningen i grupper ska ses som en pågående process, och tid ska reserveras för den även när gymnasiestudierna framskrider. I ett klasslöst gymnasium skiftar studiegrupperna i början av kurserna. Man ska även lägga vikt vid studiegruppernas indelning i grupper när terminerna startar. Syftet är att skapa en trygg och studiefrämjande klimat. De studerandes gruppkompetens stärks genom att man varierar gruppernas sammansättning inom studiegruppen. Läraren medverkar aktivt till gruppbildningen inom studiegruppen.

Den gemensamma välfärdsgruppen ska följa upp och stödja byggandet av en positiv gruppdynamik i styr- och studiegrupperna. Tidigt ingripande i eventuella negativa drag är en viktig uppgift för den generellt inriktade elevhälsan.

De studerandes gemensamma upplevelser och därav följande föreställningar exempelvis vid gymnasiets gemensamma evenemang bidrar till att skapa ett gott klimat inom skolgemenskapen. De studerandes erfarenheter av att få sina röster hörda och kunna påverka samt bra information stärker det goda klimatet.

Den gemensamma välfärdsgruppen kan i den läroanstaltsspecifika handlingsplanen inkludera kollegial verksamhet som stödjer social kompetens och gruppbildning. Erfarenheterna av sådan verksamhet är goda, och den ökar de studerandes positiva erfarenheter av delaktighet. Exempel på sådana verksamheter är fadderklasser, tutorverksamhet, kamratmedling och rastansvariga. Det är billigare med tidigt stöd i grupper, och det har ofta även större effekt tack vare det kamratstöd som grupperna ger. Exempel på sådana grupper är grupper för träning av den sociala

kompetensen. Grupper kan även bildas för avvänjning från tobak, för hantering av spänning och stress samt för stöd av lätt deprimerade studerande (Maestro-grupper). Studiegemenskapens välbefinnande kan även främjas genom att man minskar storleken på grupperna i studiegrupperna. Genom olika projekt kan man ansöka om ekonomiskt bistånd till verksamheter som stödjer gruppindelning och social kompetens.

5.4 Samarbete med hem och andra aktörer

En av den generellt inriktade elevhälsans uppgifter är att stärka samarbetet mellan hem och skola samt med aktörer utanför läroanstalten. Samarbetet mellan hemmet och läroanstalten beskrivs i kapitel 8.4. Andra samarbetspartner kan exempelvis vara ungdomsväsendet, barnskyddet, social- och hälsovårdsväsendet, polisen och församlingen. Ett årligt möte med samarbetsparterna kan exempelvis skrivas in i handlingsplanen.

5.5 En trygg och sund inlärningsmiljö

Den generellt inriktade elevhälsan omfattar uppföljning och handledning när det gäller den fysiska inlärningsmiljön, den dagliga arbetsrytmen, arbetsbelastning, vila och rekreation samt arbetsergonomi. En sund och trygg inlärningsmiljö främjas av att man tar hand om skolbyggnaden, undervisningslokalerna och undervisningsverktygen.

De studerandes möjligheter att påverka skolbespisningen främjar de ungas välbefinnande. Genom att utveckla rastverksamheten kan man bland annat minska rökningen bland eleverna och öka den fysiska aktiviteten. En sund studiemiljö möjliggör hälsosamma val och stödjer hälsofrämjande levnadsvanor, till exempel hälsosamma mellanmål. Klimatet i hela läroanstalten och i de enskilda studiegrupperna samt i relationerna mellan de vuxna i gymnasiet och ungdomarna bidrar till att de studerande upplever inlärningsmiljön som trygg. Även de rutiner som rör datasäkerheten hör till trygghetsfrämjandet.

Enligt lagen om elev- och studerandevård och läroplansgrunderna ska en plan för åtgärder vid plötsliga kriser samt i hotande och farliga situationer samt en plan för att skydda de studerande mot våld, mobbning och trakasserier ingå i handlingsplanen för elevhälsa i gymnasier.

Utvärderingen av hur sund och trygg läroanstaltsmiljön är samt av skolgemenskapens välbefinnande sker genom kontroller enligt hälso- och sjukvårdslagen, som genomförs vart tredje år.

Alla gymnasier ska ha en välfärdsmap som innehåller följande dokument:

- Krisplan
- Information och kommunikation
- Räddningsplan
- Arbetarskydd
- Ordningsstadga
- Förebyggande av mobbning (på arbetsplatsen och i skolan)
- Plan för rusmedel
- Plan för introduktion

I välfärdsmappen ska det anges vem som är ansvarig för uppdateringen av de olika delarna. Uppdateringsbehovet ska kontrolleras minst en gång per år.

6. Individuellt inriktad elevhälsa

Med individuellt inriktad elevhälsa avses att en enskild studerande tillhandahålls:

- 1) skol- och studerandehälsovårdstjänster
- 2) psykolog- och kuratorstjänster inom elevhälsan

3) sektorsövergripande individuellt inriktade insatser från elevhälsan.

De sektorsövergripande individuellt inriktade insatserna från elevhälsan genomförs av en sektorsövergripande expertgrupp.

Den individuellt inriktade elevhälsan har till uppgift att främja välbefinnandet, hälsan och studieförmågan samt att identifiera de individuella behov som uppstår i den studerandes livssituation. Målsättningen är även att i ett tidigt skede förebygga problem och se till att nödvändigt stöd tillhandahålls.

Elevhälsans insatser genomförs i samverkan med den studerande och hans eller hennes vårdnadshavare. Den studerandes egna önskemål och åsikter ska i enlighet med hans eller hennes ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar beaktas i de åtgärder och avgöranden som gäller honom eller henne. Utgångspunkten är en interaktion som uppskattar den studerande, lyssnar på hans eller hennes åsikter och bygger upp en tillit. Den studerandes självständiga ställning i de frågor som rör elevhälsan beaktas i verksamheten.

Enligt lagen om elev- och studerandevård (18 §) får en minderårig och en annan omyndig med hänsyn till sin ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga egenskaper samt sakens natur av vägande skäl förbjuda att hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare deltar i behandlingen av ett elevhälsoärende som gäller den minderårige eller den omyndige och förbjuda att sekretessbelagda elevhälsoupplýsningar som gäller honom eller henne lämnas ut till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare, om detta inte klart strider mot den minderåriges eller den omyndiges intresse. En yrkesutbildad person inom social- eller hälsovården som hör till personalen inom elevhälsan ska bedöma huruvida en omyndig persons intressen tillgodoses.

Enligt 7 § i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) får en minderårig med hänsyn till sin ålder och utveckling själv fatta beslut om de frågor som rör hans eller hennes hälsa och behandling.

Vårdnadshavaren har inte rätt att förbjuda en minderårig att anlita elevhälsotjänster.

Om en studerande begär ett personligt samtal med en psykolog eller kurator ska han eller hon ges möjlighet till detta senast den sjunde arbetsdagen vid läroanstalten efter att den studerande har begärt detta. Möjlighet till samtal ska även ges när hans eller hennes vårdnadshavare, lärare eller någon annan person tagit kontakt och bedömer att den studerande behöver psykolog- eller kuratorstjänster. Tid till samtal behöver inte ordnas om det gäller rådgivning eller handledning av den som tagit kontakt eller om ett samtal enligt psykologens eller kuratorns bedömning är uppenbart onödigt.

Utifrån en bedömning av elevhälsans psykolog eller kurator har den studerande rätt att få tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att problem relaterade till hans eller hennes studier och utveckling ska kunna förebyggas och övervinnas. Vid behov ska den studerande hänvisas till övriga elevhälsotjänster eller till annan verksamhet som stödjer barn och unga i behov av särskilt stöd.

Hälsovårdarens arbetstid inom studerandehälsovården ska anordnas så att den studerande vid behov kan komma till hälsovårdarens mottagning även utan tidsbeställning.

Den studerande ska ges möjlighet att vardagar under tjänstetid omedelbart få kontakt med studerandehälsovården. Bedömning av vårdbehovet och den vård som konstaterats vara nödvändig i samband med bedömningen av vårdbehovet ska tillhandahållas enligt 51 § i hälso- och sjukvårdslagen.

Arbetsmetoderna i anslutning till ovanstående tidsfrister överenskomms tillsammans med de anställda, och särskilda stadsspecifika instruktioner ges om dessa.

6.1 Expertgrupper

14 § i lagen om elev- och studerandevård:

”Ärenden som gäller utredning av stödbehovet och hur elevhälsotjänster ska ordnas för en enskild studerande eller en viss grupp av studerande behandlas av en sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts från fall till fall. Experter får utnämnas till medlemmar i gruppen bara med samtycke av den studerande eller, om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av sitt samtycke, med samtycke av vårdnadshavaren. Expertgruppen utser inom sig en ansvarsperson.

19 §:

Behandling av elevhälsoärenden som gäller enskilda studerande

När en sektorsövergripande expertgrupp som tillsatts för att stödja en enskild studerande behandlar ett ärende ska behandlingen basera sig på samtycke av den studerande, eller om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av sitt samtycke, på samtycke av vårdnadshavaren.

Med specifikt skriftligt samtycke av den studerande får behövliga samarbetsparter inom elevhälsan eller den studerandes närstående delta i behandlingen av ett ärende som gäller den studerande. Om en minderårig eller en annars omyndig på grund av sin ålder eller utvecklingsnivå inte har förutsättningar att självständigt bedöma sakens betydelse, kan vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare ge samtycke till detta i den minderåriges eller den omyndiges ställe.

Medlemmarna i en elevhälsogrupp har dessutom rätt att i ett ärende som gäller en studerande begära råd av experter som anses behövliga och för experterna i detta syfte röja sekretessbelagda uppgifter med iakttagande av 26 § 3 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999).

23 §

Trots sekretessen har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuellt inriktad elevhälsa för en studerande rätt att av varandra få och att till varandra och den myndighet som ansvarar för elevhälsan lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att individuellt inriktade insatser från elevhälsan ska kunna ordnas och genomföras.”

Sektorsövergripande expertgrupper är samarbetsorgan som stödjer den studerande och vid behov hans eller hennes familj och som tillsammans med den unga personen och (vid behov) hans eller hennes vårdnadshavare utreder behovet av stöd och funderar ut lämpliga stödformer.

Expertgruppen tillsätts för att utreda en enskild studerandes eller en studerandegrupps behov av stöd från elevvården och för att anordna dessa tjänster. Gruppen tillsätts av den representant för undervisningspersonalen eller studerandevårdstjänsterna i vars arbetsuppgifter ärendet ingår. Experter får utnämnas till medlemmar i gruppen bara med samtycke av den studerande eller, om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma betydelsen av sitt samtycke, med samtycke av vårdnadshavaren. Det räcker med ett muntligt samtycke av den studerande och/eller hans eller hennes vårdnadshavare om endast gymnasiets egna experter eller den studerandes vårdnadshavare ombeds att medverka. Om den deltagande elevhälsans samarbetspartner eller den studerandes anhöriga ombeds att medverka krävs ett skriftligt samtycke av den studerande.

Normalt har den anställda, vars oro för den unga personen har väckts, tagit upp frågan med den unga personen och/eller hans eller hennes vårdnadshavare flera gånger innan man beslutar att tillsätta en expertgrupp.

Eftersom insatserna inom den individuellt inriktade elevhälsan är frivillig service för den studerande och hans eller hennes vårdnadshavare kan de inte genomföras utan den studerandes eller, om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma sakens betydelse, hans eller hennes vårdnadshavares samtycke. Därmed kan en expertgrupp inte tillsättas om den studerande inte ger sitt samtycke till det. I dessa fall försöker man att stödja den studerande exempelvis genom att hänvisa honom eller henne efter behov till hälsovårdarens, psykologens och kuratorns mottagning.

Den grupp som behandlar ärenden som rör en enskild studerande består normalt efter det aktuella behovet av någon av följande personer som genomför insatser inom elevhälsan: hälsovårdare, kurator, psykolog, studiehandledare, den studerandes gruppHandledare, ämneslärare eller rektor. Grupperna är kommunikerande och rådgivande och har som mål att så långt som möjligt samarbeta med vårdnadshavarna. I expertgrupperna behandlas ärendena i samförstånd. En individuell elevhälsojournal upprättas över mötena.

Expertgruppen fattar inga förvaltningsbeslut. Vid behov fattas besluten av den myndighet inom vars behörighet ärendet faller.

6.1.1 Att upprätta och förvara elevhälsojournaler

De uppgifter som behövs för anordnande och genomförande av individuellt inriktade insatser från elevhälsan ska dokumenteras i elevhälsojournalerna.

När en enskild studerandes behov av insatser från elevhälsan utreds i den sektorsövergripande expertgruppen för elevhälsan eller när dess medlemmar genomför tidigare planerade och överenskomna individuellt inriktade stödinsatser från elevhälsan ska expertgruppens ansvarsperson i en elevhälsojournal anteckna sådana uppgifter om den studerande som är nödvändiga med tanke på målen för gruppens verksamhet. Även andra medlemmar i expertgruppen får trots tystnadsplikten göra anteckningar av detta slag.

Elevhälsojournalen ska föras i fortlöpande och kronologisk form och i fråga om en enskild studerande innehålla följande uppgifter:

- 1) namn, personbeteckning, hemkommun och kontaktinformation samt för en minderårig eller annars omyndig studerande vårdnadshavarens eller en annan laglig företrädarens namn och kontaktinformation,*
- 2) vad ärendet gäller och vem som inlett ärendet,*
- 3) uppgifter om de åtgärder som genomförts medan den studerandes situation har utretts,*
- 4) uppgifter om behandlingen av ärendet vid elevhälsogruppens möte, mötesdeltagarna och deras ställning, mötesbesluten, planen för genomförande av besluten samt uppgifter om dem som svarar för genomförandet och uppföljningen,*
- 5) uppgifter om de åtgärder som vidtagits,*
- 6) datum för dokumenteringen samt vem som gjort den och hans eller hennes yrkes- eller tjänstställning.*

Om uppgifter i en elevhälsojournal lämnas ut till en utomstående, ska det i handlingen dessutom antecknas vilka uppgifter som lämnats ut och till vem samt på vilka grunder de lämnats ut.

Expertgruppens ansvarsperson ska i elevhälsojournalen anteckna sådana uppgifter om den studerande som är nödvändiga med tanke på målen för gruppens verksamhet. Även andra medlemmar i expertgruppen får göra anteckningar av detta slag. Den sammankallande är oftast ansvarsperson i expertgruppen.

För gymnasierna utfärdas särskilda anvisningar för hur elevhälsojournalerna ska upprättas och förvaras. Utbildningsanordnaren, vid en läroanstalt rektorn, ska i egenskap av registeransvarig ansvara för hanteringen av personuppgifter.

De uppgifter som registreras om en enskild studerande är sekretessbelagda. Sekretessbelagda dokument ska föras med sekretessmärkningar.

De representanter för elevhälsan som ingår i expertgruppen (t.ex. hälsovårdare/kurator/gymnasiepsykolog) dokumenterar sin medverkan i den expertgrupp som rör den studerande i sina egna datasystem.

7. Uppgifter och arbetsfördelning mellan dem som arbetar med elevhälsoarbete (både generellt och individuellt inriktad elevhälsa)

Hela gymnasiegemenskapen är tillsammans ansvarig för den praktiska tillämpningen av gymnasiets studerandevård. Den kollektiva välfärdsgruppen bär ett särskilt ansvar för verksamheten. För ett framgångsrikt välfärdsarbete är det viktigt att målsättningarna för de anställdas arbete vid läroanstalten och de uppgifter som härletts från dem har definierats. Gemensamma rutiner och arbetssätt säkerställer en jämn kvalitet på tjänsterna inom de studerandes välbefinnande vid de olika gymnasierna i Vanda. I denna handbok beskrivs arbetsuppgifterna för alla anställda med utgångspunkt i de studerandes välbefinnande.

7.1 Uppgifter som gäller för samtliga anställda

En anställd i gymnasiet

- kan från fall till fall medverka i en utredning av en enskild studerandes eller en viss studerandegrupps behov av stöd och i den sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts för att anordna elevhälsotjänster, tillsätta en expertgrupp och fungera som ansvarsperson i en expertgrupp
- kan utan dröjsmål tillsammans med den studerande kontakta psykologen eller kuratorn, om han eller hon bedömer att det behövs psykolog- eller kuratorstjänster för att förebygga eller övervinna studiesvårigheter eller sociala eller psykiska svårigheter hos en studerande. Om det inte är möjligt att ta kontakt tillsammans, ska den studerande informeras om kontakttagandet antingen före eller efter kontakttagandet. I princip ska även vårdnadshavaren informeras om kontakttagandet.

7.2 Rektor

Rektorn ansvarar för verksamheten, lönsamheten och utvecklingen av gymnasiets elevhälsa enligt de målsättningar och arbetssätt som beskrivs i denna handbok.

Rektorn

- ser till att de åtgärder som definieras i denna elevhälsoplan vidtas
- ansvarar för att handlingsplanen för elevhälsa utarbetas i samarbete med den gemensamma välfärdsgruppen, läroanstaltens personal, de studerande och deras vårdnadshavare som en del av läsårsplanen
- ser till att personalen ges tillräckliga möjligheter till utbildning inom elevhälsoarbetet
- ansvarar för att planen för information i anslutning till elevhälsoarbetet följs
- fungerar som ordförande på den gemensamma välfärdsgruppens möten
 - ser till att medlemmarna har förhandsinformation om de ärenden som ska behandlas på mötet och att mötet fortskrider enligt plan samt att ett protokoll upprättas över mötet

- ser till att den gemensamma välfärdsgruppen har ett planerings- och utvärderingstillfälle minst en gång per läsår
- ansvarar för att elevhälsjournalerna förvaras korrekt och endast är tillgängliga för behöriga personer
- ser till att uppgifterna enligt ungdomslagen anmäls till det uppsökande ungdomsarbetet
- se även punkt 7.1.

7.3 Ämneslärare

Ämnesläraren värnar om de studerandes välbefinnande genom att bland annat följa upp att kurserna avläggs och att de studerande deltar i undervisningen samt genom att fästa uppmärksamhet vid de studerandes inläring, arbete, beteende och ork under lektionerna.

Ämnesläraren

- följer upp att de studerande på hans eller hennes egna kurser mår bra och deltar i undervisningen
- antecknar dagligen de studerandes frånvaro i Wilma. Möten inom studerandevården (t.ex. besök hos psykolog- eller kuratorsmottagningen) antecknas inte som frånvaro, eftersom uppgiften om besöket är sekretessbelagd information.
- samtalar med den studerande när han eller hon blir orolig för den studerande och informerar vid behov grupphandledaren om detta med den studerandes samtycke
- frågar den studerande om orsaken till frånvaron om den studerande inte har förklarat sin frånvaro för ämnesläraren. Informerar grupphandledaren om orsaken inte kan utredas eller om den studerande inte kan nås.
- ber den studerande via Wilma ta kontakt med läraren senast när den studerande haft tre outredda frånvarotillfällen efter varandra (information även till grupphandledaren)
- överenskommer i början av en kurs tillsammans med de studerande om de prov och "spelregler" som påverkar kursens avläggande och bedömning, t.ex. eventuella tilläggsprov på grund av frånvaro. De överenskomna reglerna delges skriftligen och/eller sparas i Fronter eller i Wilma. I kursens regler utreds när kursen inte kan bedömas på grund av tillräckliga prov. I detta fall antecknas kursen som avbruten. Om kursen antecknas som avbruten informerar ämnesläraren utan dröjsmål den studerande om detta och står i kontakt med grupphandledaren för att skapa sig en helhetsbild. Vid behov kontaktar han eller hon även vårdnadshavaren. Tidsplanen för tilläggsproven ska överenskommas med den studerande. Den studerande kan delta i undervisningen, även om kursen inte kan bedömas på grund av frånvaro.
- undervisar i de för läroämnet viktigaste metoderna för lärande
- rådfrågar vid behov en speciallärare om de studerandes inläringssvårigheter
- rådfrågar vid behov hälsovårdaren, psykologen eller kuratorn om stödformer till den studerande (anonymt eller med den studerandes samtycke med namn)
- överenskommer vid behov med den studerande om stödundervisning (individuell eller smågruppsundervisning) och/eller om andra studiealternativ
- medverkar vid behov i möten med vårdnadshavare som specialist i sitt läroämne
- se även punkt 7.1
- utför andra gymnasiespecifikt överenskomna uppgifter

7.4 Grupphandledare

Grupphandledaren är den viktigaste stödpersonen i sin egen grupp och strävar efter att främja välbefinnandet hos de studerande i gruppen både på individuell och på kollektiv nivå. Med samarbetet mellan grupphandledarna och vårdnadshavarna stödjer man den studerandes välbefinnande, studier och studieförutsättningar. Grupphandledaren får stöd i sitt arbete av gymnasiets studiehandledare, speciallärare, rektor och andra medlemmar i elevhälsgruppen.

Grupphandledaren deltar i de riktade utbildningar som utbildningsanordnaren tillhandahåller för grupphandledare.

Grupphandledarens uppgifter:

1. Arbete på individnivå (uppföljning av den studerandes studieframgångar, frånvaro och välbefinnande):

- utreder de studerandes styrkor och behov av stöd genom att under den första terminen gå igenom blanketterna "Informationsutbyte vid övergång från den grundläggande utbildningen till andra stadiet" för de studerande i sin första årskursgrupp
- observerar välbefinnandet hos de studerande i sin grupp när han eller hon träffar de studerande
- för individuella samtal med de studerande
 - individuella samtal förs med samtliga studerande i den första årskursen (gruppleddarkvarter) minst en gång per läsår, med studerande i andra årskurser efter behov
- följer upp den studerandes frånvaro veckovis och vidtar de åtgärder som behövs
- beviljar 1–2 dagars ledighet (om ledigheten inträffar under lovtiden beviljas den av rektorn) (*bilaga 7: blankettmall för beviljande av lov*)
- kontrollerar terminsvis den studerandes studieframgångar (icke godkända och icke avslutade kurser, försämrade betyg och antalet kurser med det övergripande målet att gymnasiet ska vara fullföljt på tre år)
- informerar studiehandledaren om läget/eventuella bekymmer med de studerande i sin grupp senast inom en vecka efter terminsbedömningen. Tidsplan för informationen ska antecknas i årsklockan.
- informerar läraren om de frågor som rör den studerande som läraren bör känna till (i början av varje termin via Wilma till de lärare som undervisar den studerande, med den studerandes samtycke)
- samtalar med den studerande och vid behov med studiehandledaren och ämnesläraren om oro för den unga uppstår
- kontaktar en minderårig elevs vårdnadshavare om han eller hon blir orolig för den studerande
- uppmuntrar studerande som fyllt 18 år att samtycka till att vårdnadshavarna får tillgång till användning av Wilma och att gymnasiets anställda tar kontakt med föräldrarna
- hänvisar den studerande vid behov till studiehandledaren, specialläraren eller en anställd inom elevhälsan
- se även punkt 7.1

2. Samarbete med hemmet

- medverkar i sin egen styrgrupps föräldrakvällar
- håller kontakt med vårdnadshavarna för att främja den studerandes välbefinnande
 - kontakten kan ske på elektronisk väg och/eller genom träffar
- medverkar vid behov i möten med vårdnadshavarna
- skickar efter varje termin ett gemensamt meddelande till vårdnadshavarna, bland annat med information om hur många kurser som ska vara avlagda efter den aktuella terminen för att studierna ska vara fullföljda på tre år (*bilaga 5*)

3. Arbete på gemenskapsnivå (studerandegrupper, gymnasiegemenskap)

- fungerar som tutor i sin grupp. Han eller hon
 - informerar på grupphandledarlektionerna och genom de gemensamma informationskanalerna (t.ex. Wilma)
 - handleder nya studerande att komma in i gymnasiets rutiner
 - handleder de studerande i praktiska frågor som gäller studierna
 - för smågruppssamtal med de studerande efter behov
 - stödjer gruppbildning och byggande av sociala nätverk under hela gymnasietiden
- deltar i anordnandet av gymnasiets gemensamma årliga evenemang för att stärka

sammanhållningen på det sätt som överenskommits för varje gymnasium

- exempelvis gammeldans, penkis, studentfest
- grupphandledarna för varje årskurs håller regelbundet kontakt med varandra för att komma överens om aktuella ärenden för respektive årskurs
- medverkar vid behov i elevhälsogruppernas möten

4. Andra gymnasiespecifikt överenskomna uppgifter

7.5 Studiehandledare

Studiehandledaren medverkar i planeringen, utvecklingen, genomförandet och bedömningen av studerandevårdens styrning i samarbete med den övriga gymnasiepersonalen.

En personlig studiehandledare har utsetts för varje studerande. Den studerande har möjlighet att föra individuella konfidentiella samtal med honom eller henne. I gymnasiernas studerandevård ligger fokus i studiehandledarens arbete på förebyggande arbete.

Studiehandledaren ger stöd och handledning

- i praktiska frågor kring gymnasiestudierna
- i studieteknik och livshantering
- i ämnes- och kursvalen
- i kartläggningen av intresseområden och styrkor
- i planeringen av studentexamen
- i den yrkesmässiga inriktningen och kartläggningen av utbildningsalternativen

Studiehandledaren

- deltar i uppgifter som rör studerandevården
- är medlem i den gemensamma välfärdsgruppen
- ser över den ungas totala situation och studieprogram vid studiesvårigheter tillsammans med den unga
- informerar vid behov den studerandes vårdnadshavare om sin oro
- hänvisar vid behov den studerande vidare till andra experttjänster, exempelvis till speciallärare, kurator, psykolog eller en aktör utanför skolan
- upprättar tillsammans med den studerande en förlämningsplan för studierna. Vid behov deltar även vårdnadshavarna. Informerar vårdnadshavaren om frågan.
- anordnar och medverkar vid behov i möten med vårdnadshavarna
- se även punkt 7.1

7.6 Personal inom studerandehälsovården

7.6.1 Hälsovårdare

Hälsovårdaren arbetar i gymnasiet som expert på vårdarbete, hälsofrämjande och förebyggande hälso- och sjukvård. Hälsovårdaren hör till personalen inom social- och hälsovårdens hälsovårdstjänster.

Den centrala uppgiften för studerandehälsovården är att följa upp och främja den studerandes hälsa, välbefinnande och studieförmåga samt att främja och följa upp att studiemiljön är sund och trygg. Målsättningen för studerandehälsovården är att främja de studerandes hälsa, välbefinnande och studieförmåga genom att stärka de ungas egna resurser, förebygga utslagning, stödja den unga personen att bli självständig och stärka den unga personens livshantering.

Hälsovårdarens arbetsområden är:

1. Arbete på individnivå

- Periodiska hälsokontroller för de studerande i första och andra årskursen samt efter individuellt behov
- Identifiering av den studerandes behov av särskilt stöd eller av undersökningar samt stöd till den studerande. Vid behov hänvisning av den studerande till fortsatta undersökningar eller till fortsatt vård inom andra tjänster.
- Bedömning av vårdbehovet, vård och hänvisning till fortsatt vård vid akutsjukvård och vid behov i plötsliga och andra sjukdomsfall
- Den studerande har möjlighet att söka sig till hälsovårdarens mottagning när det gäller sjukvårdsrelaterade frågor. Den studerande hänvisas till den kommunala primärvårdens tjänster enligt samma principer som övriga kommuninvånare.
- Studerandehälsovårdaren har daglig mottagning utan tidsbeställning
- När det gäller sjukdomar så kan den studerande kontakta studerandehälsovårdaren, en hälsovårdscentral eller hälsovårdscentralens jour
- Om den studerande inte får kontakt med det egna gymnasiets hälsovårdare kan han eller hon kontakta en hälsovårdscentral eller hälsovårdscentralens jour
- Kontaktagande med vårdnadshavare med den studerandes samtycke, vid behov medverkan i familje- och nätverksmöten, stöd av föräldraskapet
- Besöken registreras i hälso- och sjukvårdens elektroniska patientdatasystem. I patientjournalerna registreras de uppgifter som är nödvändiga för att säkerställa att vårdbehovet tillgodoses samt organiseringen, planeringen, genomförandet och uppföljningen av vården.
- Vårdbehovet hos de studerande som uteblir från hälsokontrollerna ska utredas
- se även punkt 7.1

2. Arbete på gemenskapsnivå (studerandegrupper, skolgemenskap)

- Medverkan som hälsovårdsexpert i gymnasiets gemensamma välfärdsgrupps verksamhet
- Hälsorådgivning till studerandegrupper och i mån av möjlighet handledning av grupperna i form av tvärprofessionellt samarbete, t.ex. inom psykisk hälsa, tobak och andra droger, sexualhälsa, vila
- Samarbete med gymnasiegemenskapens övriga aktörer (t.ex. planering och genomförande av välfärdsveckan, medverkan i beredningen och behandlingen av rusmedelsstrategin, preventions- och handlingsprogrammet mot mobbning och strategin för krisarbete)
- Samarbete med lärarna i hälsokunskap
- I mån av möjlighet medverkan i föräldrakvällar
- Främjande av en sund och trygg studiemiljö i samarbete med läroanstaltens övriga aktörer
- Kontroll av en sund och trygg studiemiljö vart tredje år i samarbete med läroanstaltens övriga aktörer

3. Konsultation i gymnasiet

- Konsultationshjälp till läroanstaltens personal i frågor som gäller de studerandes hälsa och välbefinnande.

4. Utvecklingsarbete

- Medverkan i utvecklingsarbetet (t.ex. utveckling av handlings- och stödmodeller, utveckling av samarbetet med vårdnadshavarna, utveckling av krisberedskapen i läroanstalten).

7.6.2 Läkare

Läkaren är den medicinske experten inom studerandehälsovården. Han eller hon samarbetar

med hälsovårdaren. Läkarundersökningarna inom studerandehälsovården äger huvudsakligen rum under det andra läsåret. Hälsovårdaren kan även rådfråga studerandehälsovårdens läkare per telefon eller via patientdatasystemet.

Studerandehälsovården omfattar även sjukvård. Sjukvården för gymnasieeleverna i Vanda tillhandahålls vid hälsovårdscentralen i den studerandes eget bostadsområde. Sjukvårdstjänsterna för studerande från andra orter tillhandahålls vid den hälsovårdscentral inom vars område gymnasiet är beläget. Studerande från andra orter kan naturligtvis även söka sig till hälsovårdstjänsterna på sin hemort vid behov av sjukvård.

7.7 Gymnasiepsykolog

Målsättningen med psykologverksamheten är att främja och stödja de ungas studier, inläring och välbefinnande både på individuell och på kollektiv nivå. Gymnasiepsykologen betraktar fenomen och problem såväl ur individens, familjens, gruppens, gemenskapens som ur organisationens perspektiv. Arbetet är till sin karaktär förebyggande och förändringsinriktat, främjar välbefinnandet och utreder hindren för detta. En psykolog är en legitimerad yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som arbetar under Valviras tillsyn. Arbetet regleras dessutom av yrkesetiska principer. I Vanda arbetar gymnasiepsykologen inom bildningsväsendet. Gymnasiepsykologen är även medlem i gymnasiets elevhälsogrupp. Han eller hon medverkar i mån av möjlighet i den gemensamma välfärdsgruppens verksamhet.

I Vanda ligger fokus för gymnasiepsykologens arbete på direkt klientarbete. Personliga hjälpprocesser kräver tid och ett individuellt förhållningssätt.

Gymnasiepsykologens arbetsområden är:

1. Arbete på individnivå

Psykologen verkar i direkt klientarbete med de unga. Normalt gör den studerande ett till fem stödbesök hos psykologen. Vid behov och med den studerandes samtycke utförs även familje- och nätverksarbete. Psykologen kan även ingå i den sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts för att utreda den studerandes behov av stöd och anordna elevhälsotjänster. Psykologen kan även vara sammankallande av expertgruppen.

När en studerande begär möjlighet till ett personligt samtal med gymnasiepsykologen ska denna möjlighet ges senast den sjunde arbetsdagen i gymnasiet. I brådskande fall ges möjlighet till samtal samma eller nästa arbetsdag. Samtal ska även anordnas om en anställd i gymnasiet, vårdnadshavaren eller någon annan person begärt detta. Tid till samtal behöver inte ordnas om det gäller rådgivning eller handledning av den som tagit kontakt eller om ett samtal enligt gymnasiepsykologens bedömning är uppenbart onödigt.

Utifrån en bedömning av psykologen har den studerande rätt att få tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att problem relaterade till hans eller hennes studier och utveckling ska kunna förebyggas och övervinnas.

Psykologiska bedömningar

- Med hjälp av en intervju och eventuella psykologiska undersökningsmetoder utreds bland annat den studerandes mentala hälsa, känsloliv eller studie- och handlingsförmåga.

Psykologisk rådgivning och intervention

- Den studerande ges handledning och råd angående den mentala hälsan, psykologiska utvecklingsuppgifter eller mänskliga relationer

- Handledning och rådgivning om hur man söker sig till vård eller andra tjänster
- Intervention med hjälp av samtal och andra psykologiska metoder (förändringsinriktad process) i syfte att upprätthålla och främja studie- och handlingsförmågan
- Även vårdnadshavarna har möjlighet att kontakta psykologen

Planerings- och utvecklingsarbete, skrivbordsarbete

- Bakgrundsarbete i anslutning till direkt klientarbete, s.k. indirekt klientarbete, såsom registrering av uppgifter i klientdatasystemet, sökning, redigering och tolkning av uppgifter samt beslutsfattande
- Psykologen upprätthåller och utvecklar sin kompetens genom att ta del av den aktuella psykologiska litteraturen och forskningen, delta i branschutbildningar och hantera problem i arbetet inom arbetshandledningen.

2. Arbete på gemenskaps- och gruppnivå

I det arbete som äger rum i skolgemenskapen utövar psykologen tvärprofessionell påverkan och ställer psykologisk expertis till elevhälsogrupperns och den övriga personalens förfogande. Föremålet för arbetet kan vara hela skolgemenskapen eller olika studerandegrupper.

Psykologisk rådgivning och intervention

- I mån av tid och resurser kan man vid sidan av en individuell handledning även anordna psykologisk handledning och rådgivning i grupper.

Psykologisk information och utbildning

- Psykologen informerar de studerande samt exempelvis på föräldrakvällar (första årskursens föräldrakväll) och vid andra sammankomster om sitt arbete och i mån av möjlighet och efter överenskommelse om övriga frågor inom psykologin.

Utvecklingsarbete

- Medverkan i utvecklingsarbetet i gymnasier, exempelvis utveckling av elevhälsoarbetet, förebyggande mentalhygien, arbetsgemenskap och handlingsmodeller. Målsättningen är att främja välbefinnandet, tryggheten och den positiva studiemiljön i skolgemenskapen.
- Om gymnasiet har en krisarbetsgrupp kan psykologen som medlem i gruppen delta i utvecklingen av krisarbetet.

Konsultation

- Konsultation för yrkesrelaterade intressentgrupper, såsom medlemmarna i elevhälsogrupperna och övrig personal, om frågor som rör en enskild studerandes välbefinnande och övriga frågor inom psykologin.

3. Arbete på organisations- och kommunal nivå

Psykologen kan arbeta som expert inom olika planerings- och utvecklingsuppdrag på organisations- och kommunal nivå.

Konsultation

- Konsultation för samarbetspartner utanför skolan om frågor som rör gymnasiepsykologens arbete eller psykologi.

Utvecklingsarbete

- Psykologen kan även arbeta som expert i arbetsgrupper och projekt som arbetsgivaren anvisar utanför gymnasiet inom den egna förvaltningen eller på kommunal nivå.

7.8 Gymnasiekurator

Gymnasiekuratoren är expert på socialt arbete vid läroanstalten. Kuratorerna i gymnasierna i Vanda stad arbetar inom social- och hälsovårdsväsendet.

Målsättningen med kuratorsarbetet är att med det sociala arbetets medel stödja de studerandes psykosociala välbefinnande, positiva helhetsutveckling och studier och främja välbefinnandet vid läroanstalten. I arbetet ser man på den studerandes totala studie- och livssituation såväl på individuell som på familje-, grupp- och läroanstaltsnivå. I kuratorsarbetet främjar man de studerandes sociala tillväxt, handlingsförmåga och interaktion. Fokus i arbetet ligger på förebyggande arbete och tidigt ingripande vid problem.

Gymnasiekuratorns arbete regleras bland annat av lagen om elev- och studerandevård, barnskyddslagen och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. I sitt arbete följer kuratorerna de yrkesetiska principerna för socialt arbete.

När en studerande begär möjlighet till ett personligt samtal med gymnasiekuratoren ska denna möjlighet ges senast den sjunde arbetsdagen i gymnasiet. I brådskande fall ges möjlighet till samtal samma eller nästa arbetsdag. Samtal ska även anordnas om en anställd i gymnasiet, vårdnadshavaren eller någon annan person begärt detta. Tid till samtal behöver inte ordnas om det gäller rådgivning eller handledning av den som tagit kontakt eller om ett samtal enligt kuratorns bedömning är uppenbart onödigt.

Kuratorns arbetsområden är:

1. Arbete på individnivå

- Kartläggning, bedömning och planering av den studerandes studier och övriga livssituation och behovet av stöd-
- Psykosocialt stöd genom individuella stödbesök. Normalt gör den studerande ett till fem stödbesök, ibland kan det behövas flera möten.
- Handledning och hänvisning till övriga tjänster
- Vid behov och med den studerandes samtycke samarbete med familjen, övriga anställda i gymnasiet och andra intressentgrupper
- Psykologen kan efter behov även ingå i den sektorsövergripande expertgrupp som tillsätts för att utreda den studerandes behov av stöd och anordna elevhälsotjänster. Han eller hon kan även vara sammankallande av expertgruppen och dess ansvarsperson.
- Utifrån en bedömning av kuratorn har den studerande rätt att få tillräckligt stöd och tillräcklig handledning för att problem relaterade till hans eller hennes studier och utveckling ska kunna förebyggas och övervinnas

2. Arbete i skolgemenskapen (studerandegrupper, skolgemenskap)

- Medverkan som expert på socialt arbete i gymnasiets elevhälsogrupper och krisgrupps verksamheter
- Arbete med studerandegrupper (i mån av resurser bland annat stresshanteringsgrupper, gruppbyggande, enkäter om mobbning och skolklimat, expertföreläsningar)
- Arbete i skolgemenskapen (exempelvis information om det egna arbetet för studerande, föräldrar och lärare, medverkan i beredningen av rusmedelsstrategin, krisplanen och planen mot våld, mobbning och trakasserier, planering och genomförande av välfärdsveckan samt i mån av möjlighet medverkan i föräldrakvällar)

3. Konsultation och nätverksarbete i och utanför gymnasiet

- Yrkesrelaterat stöd och information till grupphandledare, lärare och studerandevårdspersonal samt till andra samarbetspartner
- Konsultation och nätverksarbete framför allt i frågor som rör barnskyddet

- Medverkan som expert på socialt arbete inom elevhälsan i arbetsgrupper utanför skolan

4. Utvecklingsarbete och skrivbordsarbete

- Medverkan i elevhälsans utvecklingsarbete
- Medverkan i den egna yrkeskårens kollegiala samarbete, arbetsutveckling, arbetshandledning och yrkesrelaterade fortbildning
- Dokumentering, registrering i klientdatasystemet och annat skrivbordsarbete (t.ex. sociala utredningar och utlåtanden)

7.9 Särskilt stöd i studier

Särskilt stöd i studier räknas inte som en del av den egentliga elevhälsan, men det spelar en viktig roll för att främja den ungas välbefinnande under studierna. I gymnasiegemenskapen är varje lärare ansvarig för att ge stöd till en studerande som är i behov av särskilt stöd. Med särskilt stöd hjälper man i första hand en studerande som har särskilda språkliga svårigheter eller andra inlärningssvårigheter. Med särskilt stöd avses de studierelaterade stödåtgärder som en lärare ger samt de specialarrangemang som fastslagits av studentexamensnämnden, som i sista hand tillämpas vid studentexamen. Särskilt stöd i studier genomförs som ett tvärprofessionellt samarbete mellan gymnasiets speciallärare, kontaktläraren för särskilt stöd, studiehandledaren, gymnasiepsykologen, kuratorn, grupphandledaren och ämnesläraren, där den studerande själv och vid behov hans eller hennes vårdnadshavare deltar. Rutinerna för särskilt stöd är identiska i samtliga gymnasier i Vanda.

7.9.1 Speciallärare och kontaktlärare för särskilt stöd

Speciallärare

Det stöd som specialläraren ger är pedagogiskt stöd som syftar till att stärka inlärningsförmågan och självkänslan. Gymnasiets speciallärare är inte ansvarig för undervisning i läroämnena enligt läroplanen och inte heller för stödundervisning i olika läroämnena. Gymnasiets speciallärare har med andra ord en helt annan roll än speciallärarna i den grundläggande undervisningen.

Speciallärarens uppgifter är:

1. Arbete på individnivå

- ansvarar för tolkningen av läs- och skrivscreeningen
- intervjuar de studerande vars resultat från läs- och skrivscreeningen tyder på eventuellt behov av särskilt stöd
- utför enskilda tester av de studerande på basis av intervjuer
- upprättar en plan för särskilt stöd för den studerande i samarbete med den studerande. I planen för särskilt stöd fastslås även en plan för eventuella särskilda arrangemang i samband med studentexamen.
- assisterar och handleder studerande med inlärningssvårigheter i mån av möjlighet
- gör nödvändiga utlåtanden om läs- och skrivsvårigheterna till studentexamensnämnden
- hänvisar de studerande att välja lämpliga specialarrangemang som studentexamensnämnden föreslagit
- se även punkt 7.1

2. Arbete på gemenskapsnivå

Samtliga studerande i den första årskursen ska genomgå en screening av läs- och skrivsvårigheter samt eventuell en kartläggning av de grundläggande kunskaperna i matematik (mattescreening). Resultaten ställs till grupphandledarnas och studiehandledarnas förfogande. Lärarna i matematik ansvarar för genomförandet av mattescreeningen. Specialläraren konsulterar lärarna när det gäller inlärningssvårigheterna i matematik.

- konsultation för ämneslärare och S2-lärare i pedagogiska frågor som rör studerandes inlärningsssvårigheter samt planering och utvärdering av användningen av specialarrangemang i samband med inlärningsssvårigheter under gymnasiestudier och vid studentexamen
- medverkan i de gemensamma välfärdsgruppernas arbete
- samarbete med vårdnadshavarna
- i mån av möjlighet nätverksbildande med experter på särskilt stöd vid andra läroanstalter på andra stadiet.

Kontaktlärare för särskilt stöd

I varje gymnasium ska kontaktlärare (1–2 lärare/gymnasium) utses bland lärarna för att anordna stödåtgärder för dem som är i behov av särskilt stöd. Kontaktläraren fungerar som gymnasiets primära kontaktperson till specialläraren. Kontaktläraren har huvudansvaret för att ordna skriv- och lässcreeningar och informera om screeningsresultaten i gymnasiet. Kontaktläraren handleder även lärarna i användningen och rättandet av läs- och skrivscreeningen.

Speciallärare och kontaktlärare

- utvecklar anordnandet av stödåtgärderna för inläring i gymnasiet, t.ex. i gymnasiespecifika arbetsgrupper för särskilt stöd
- ser till att läs- och skrivscreeningarna genomförs för de studerande i den första årskursen
- informerar (de studerande, vårdnadshavarna, lärarna) om verksamheten inom särskilt stöd vid läroanstalten.

7.9.2 Särskilt stöd för studerande med invandrarbakgrund

Studerande med invandrarbakgrund representerar, på samma sätt som studerande från den övriga befolkningen, en mycket heterogen grupp. Med studerande med invandrarbakgrund avses i detta sammanhang bl.a.

- unga personer som flyttat till Finland med sin familj,
- unga personer födda i Finland av föräldrar med invandrarbakgrund,
- unga personer vars ena förälder talar ett främmande språk och
- unga personer som länge bott utomlands.

Med särskilt stöd avses de dagliga studierelaterade stödåtgärder som läraren tillhandahåller. Utmaningen i dagens stödstrukturer är dock att de inte alltid tar tillräckligt stor hänsyn exempelvis till bakgrunden för de studerande som talar finska som sitt andra språk och därmed till det faktiska stödbehovet.

I gruppen finns elever på många olika nivåer, både framgångsrika och de som behöver stöd. Invandrarskapet innebär dock ofta särdrag – både utmaningar och möjligheter som hänför sig till såväl språkliga som kulturella möten och som avspeglas i studierna. Dessa särskilda behov ska uppmärksammas och nya förhållningssätt och metoder tas fram för att möta dessa särskilda behov i gymnasierna.

Planeringen av stödåtgärderna ska utgå ifrån den kartläggning av språkkunskaperna som utförs i början av gymnasiestudierna. Kartläggningen används i samtliga gymnasier. Läs- och skrivscreeningen och det individuella testet kan inte användas som sådana för screening och bedömning av lässvårigheter hos studerande med invandrarbakgrund. Om den studerande önskar att hans eller hennes främmande språk ska beaktas i studentexamen ska en redogörelse för den studerandes språktillhörighet skickas till studentexamensnämnden.

Andelen studerande med invandrarbakgrund i gymnasierna är för närvarande inte stor. Därför är

utvecklingen av stödstrukturer för dessa studerande än så länge i initialskedet.

En plan med namnet *Mångkulturell undervisning och handledning – verktyg för gymnasierna* utarbetades för gymnasierna i Vanda 2013. Målsättningen med planen är att skapa gemensamma rutiner i gymnasierna i Vanda för att ge stöd till studerande med invandrarbakgrund. I planen finns olika handlingsmodeller för utveckling av undervisningen och handledningen för studerande med invandrarbakgrund.

En ny utbildningsform för invandrare och studerande med främmande språk startar hösten 2014. Den är en gymnasieförberedande utbildning som avser att bland annat utveckla de studietekniker som krävs vid studier i ett gymnasium.

8 Samarbete med studerande och deras vårdnadshavare

8.1 Studerande

Under gymnasietiden blir de unga myndiga och börjar ta allt mer ansvar för sina studier, sina angelägenheter och sitt välbefinnande. De unga kan påverka och främja välbefinnandet i hela gymnasiegemenskapen genom att visa hänsyn till andra studerande, lärare och läroanstaltens övriga anställda.

Enligt gymnasielagen ska den studerande delta i undervisningen ifall han eller hon inte har beviljats befrielse från den. En studerande ska utföra sina uppgifter samvetsgrant och uppträda korrekt. En studerande är skyldig att ersätta den skada som han eller hon har orsakat enligt skadeståndslagen (412/1974). (25 § i gymnasielagen)

De studerande i gymnasierna i Vanda anser att varje studerande ska

- bidra till att skapa ett positivt och lugnt arbetsklimat
- verka för att främja trivseln i gymnasiegemenskapen (t.ex. respektera andra, hålla klassrummen och de gemensamma utrymmena snygga och prydliga)
- utarbeta en studieplan med hjälp av sin studiehandledare i början av läsåret och följa den plan som utarbetats
- värna om sin egen hälsa, sina matvanor och tillräcklig sömn
- dagligen följa Fronter och Wilma
- utan dröjsmål redogöra för varje frånvaro för ämnesläraren
- ansvara för att studieverktygen fungerar
- söka hjälp om den studerande är orolig över hur han eller hon ska orka
- berätta för läraren eller en anställd inom elevhälsan om sin oro om den studerande upptäcker att en annan studerande har problem med att orka

8.2 Tutorverksamhet

Målsättningen med tutorverksamheten är att främja gymnasiets samhörighets- och trygghetskänsla och att göra det lättare för nya studerande att anpassa sig till den nya studiegemenskapen och gymnasiestudierna.

De vanligaste tutorerna är studerande i den andra årskursen. De utses till sin uppgift under det första studieåret. Tutorerna tränas genom utbildning av studiehandledare och/eller de lärare som

utsetts för uppgiften. Tutorerna kan arbeta i sitt uppdrag antingen ett eller två läsår. Rutinerna kan variera mellan olika gymnasier.

Tutorns arbetsuppgifter:

- hjälper studiehandledarna och grupphandledarna med handledning, introduktion och gruppbildning av första årets studerande
- medverkar vid behov i gymnasiepresentationer och föräldravärlar
- besöker vid behov niondeklassare för att berätta om gymnasiestudier
- medverkar i handledningen av studerande som kommer till gymnasiet mitt under läsåret, informerar även om elevhälsotjänsterna
- hjälper studerande som är ensamma att komma in i en grupp och medverkar i det förebyggande arbetet mot mobbning.

8.3 Studerandekårer

Samtliga studerande vid ett gymnasium bildar studerandekåren. Studerandekåren väljer bland sina medlemmar en styrelse som representerar hela studerandekåren. Verksamheten i studerandekåren är en integrerad del av demokratifostran i gymnasiet. Den ger de unga möjlighet att delta i planeringen av den verksamhet i gymnasiet som gäller dem och i beslutsfattandet om bland annat elevhälsa, regler, fysiska ramar och evenemang. Verksamheten i studerandekåren stärker sammanhållningen och ökar trivselen i skolan. Verksamheten i studerandekåren tillhör alla, och därför är det viktigt att även aktivera de ungdomar som inte sitter i studerandekårens styrelse.

Studerandekårens styrelse väljs i regel för ett år i taget. Valmetoderna kan variera i olika gymnasier. Verksamheten i studerandekåren styrs av studerandekårens handledande lärare, som utses i gymnasierna.

Studerandekårsstyrelsens uppgifter:

- tillämpar studerandekårens handlingsplan som godkänts av det allmänna mötet
- samordnar studerandekårens verksamhet
- fungerar som en länk mellan lärare och studerande
- upprätthåller och stärker sammanhållningen
- ger förslag på hur gymnasiets verksamhet kunde utvecklas
- utvecklar de studerandes möjligheter att påverka
- framför de studerandes åsikter och idéer bland annat på lärarmöten, i den kollektiva välfärdsgruppen och i andra arbetsgrupper
- anordnar verksamhet som främjar samhörigheten, som temadagar och fester

8.4 Samarbete mellan hemmet och läroanstalten

Enlig 18 § i lagen om elev- och studerandevård:

”Elevhälsans insatser genomförs i samverkan med den studerande och hans eller hennes vårdnadshavare. Den studerandes egna önskemål och åsikter ska i enlighet med hans eller hennes ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga förutsättningar beaktas i åtgärder och avgöranden som gäller honom eller henne.

En minderårig och en annan omyndig får med hänsyn till sin ålder, utvecklingsnivå och övriga personliga egenskaper samt sakens natur av vägande skäl förbjuda att hans eller hennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare deltar i behandlingen av ett elevhälsoärende som gäller den minderårige eller den omyndige och förbjuda att sekretessbelagda elevhälsoupplýsningar som gäller honom eller henne lämnas ut till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare, om detta inte klart strider mot den minderåriges eller den omyndiges intresse. En yrkesutbildad person inom social- eller hälsovården som hör till personalen inom elevhälsan ska bedöma huruvida en omyndig persons intressen tillgodoses.

Vårdnadshavaren har inte rätt att förbjuda en minderårig att anlita elevhälsotjänster.”

Läroanstaltens lärare, kurator, psykolog och hälsovårdare genomför systematiskt insatserna inom elevhälsan i samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare samt vid behov med andra samarbetspartner. I Vanda verkar gymnasierna aktivt i samarbete med vårdnadshavarna. Genom samarbetet mellan vårdnadshavarna och läroanstalterna stödjer man den studerandes välbefinnande och studieförutsättningar. För att kunna ge den unga personen tillräckligt stöd i studierna måste vårdnadshavarna ha tillräckliga uppgifter om läroanstaltens målsättningar och verksamhetskultur. Principen är att läroanstalten ansvarar för att aktivt informera vårdnadshavarna om skolans verksamhet och om de stödtjänster som främjar den studerandes välbefinnande samt om sådant som rör studierna, exempelvis på föräldrakvällar och genom regelbundna meddelanden. Vårdnadshavarna ska ha tillgång till flexibel information om ovanstående frågor. Vid samtal om sådant som rör de studerande ska de studerande höras.

Enligt gymnasielagen (2 § 2 mom.) ska gymnasieutbildningen för ungdomar genomföras i samarbete med hemmen. Förutsättningen för framgångsrika studier är att den studerande själv har motivation och andra förutsättningar för studieprestationer. Vårdnadshavarnas uppgift är att möjliggöra den studerandes fullödiga studier. Den studerandes självständiga ställning som klient hos elevhälsan betonas i de situationer där den studerande är tillräckligt utvecklad för att utvärdera sitt ärende som är under behandling och själv ta ansvar för det.

I samarbetet mellan hemmet och läroanstalten tas hänsyn till den snart vuxna unga personens och den myndiga studerandes självständighet och eget ansvar samt till den unga personens intresse. Grupphandledaren spelar en viktig roll. Naturliga kopplingar till den ungas vårdnadshavare ända från början av studierna i gymnasiet möjliggör goda kontakter och ett gott samarbete även vid problem.

Samtliga gymnasier i Vanda använder programmet Wilma, genom vilket kontakterna kan skötas på ett smidigt sätt. I Wilma följer vårdnadshavaren den ungas kursprestationer och redogör för frånvaro. Vårdnadshavarens behörighet går ut när den studerande fyller 18 år, men med den studerandes samtycke kan föräldrarna fortsätta att använda Wilma även efter detta. Gymnasierna önskar att samarbetet och kontakterna med vårdnadshavarna kan fortsätta även efter det att den studerande blivit myndig.

Vårdnadshavarna ska vara medvetna om de grundläggande strukturerna för undervisning, tillhörande stödformer och elevhälsans verksamhet. I gymnasierna anordnas årligen en föräldrakväll åtminstone för vårdnadshavare till studerande i den första årskursen och för andra enligt separat gymnasiespecifik överenskommelse.

En samarbetsdag mellan skola och hem anordnas i varje gymnasium en gång per år. Under samarbetsdagen kan vårdnadshavarna för elevhälsans del ta del av gymnasiets stödformer, strukturerna för elevhälsans verksamhet och principerna för samarbetet. Vårdnadshavarna kan även bjudas in till att medverka i planeringen och genomförandet av välfärdsveckan.

En studerande som ska börja sina studier i gymnasiet och/eller hans eller hennes vårdnadshavare kan kontakta gymnasiets rektor eller anställda inom elevhälsan redan sommaren före studiestarten, om de upplever att den unga behöver stödåtgärder vid övergången till gymnasiestudier.

8.5 Föräldrarna/vårdnadshavarna som stöd för unga

Gymnasieåldern är den tid då de unga blir självständiga och vuxna. Även om de unga blir myndiga under gymnasietiden utgör föräldrarna eller vårdnadshavarna och hemmet fortfarande det centrala stödet i livet och studierna.

Enligt de diskussioner som fördes och enkäter som genomfördes under föräldrakvällarna för första årskursens studerande i gymnasierna i Vanda hösten 2011 definierade föräldrarna sin egen

andel på följande sätt när det gäller stödet till de unga:

Föräldrarna kan främja gymnasieelevens studier genom att

- vara intresserade av skolgången och fråga om vad som hänt i skolan (val, studier, prov, skolans vardag)
- hjälpa till med planeringen och schemaläggningen av vardagen
- lyssna och samtala, genom att vara tillgängliga
- uppmuntra och handleda, även om den unga inte alltid håller med och även när han eller hon får sämre betyg
- ge positiv feedback
- inte hela tiden upprepa samma saker, inte vara cynisk och inte jämföra med andra ungdomar
- tillsammans gå igenom vad den unga känner när det gäller skolgången
- komma ihåg att i vissa frågor är den unga redan ansvarig, dock under föräldrarnas tillsyn och kontroll
- inte ställa orimliga krav
- göra det klart för den unga att det räcker med att göra sitt bästa!

Ur gymnasiets perspektiv är det även viktigt att föräldrarna/vårdnadshavarna

- följer upp gymnasieelevens arbete och hur studierna framskrider
- aktivt följer Wilma
- utan dröjsmål redogör för en minderårig elevs frånvaro
- tar vid behov kontakt direkt med grupphandledaren (studier, frågor som rör speciella situationer, t.ex. hälsotillståndet)
- ser för egen del till att den ungas studieförhållanden och studieverktyg fungerar
- uppmuntrar och stödjer den unga att studera aktivt
- handleder den unga till en bra vardagsrytm (sömn, dator, måltider, balans mellan studier och övrig livsföring osv.)
- samtalar med den unga om fortsättningen när det gäller föräldrarnas behörighet till Wilma när den unga personen fyller 18 år.

9. Dataskydd och sekretess

9.1 Dataskydd

Enligt Finlands grundlag (731/1999) är vars och ens privatliv tryggt. Dataskyddet är en grundläggande rättighet som tryggar medborgarnas personliga integritet enligt grundlagen. Personuppgiftslagen (523/1999) definierar i egenskap av allmän lag om dataskyddet de allmänna principerna för behandling av personuppgifter. Syftet med den är att genomföra de grundläggande fri- och rättigheter som tryggar skyddet för den personliga integriteten vid behandling av personuppgifter samt att främja utvecklandet och iakttagandet av god informationshantering. Myndigheternas uppgifter med tillhörande rätt att samla in, utlämna och på annat sätt behandla personuppgifter regleras av särskilda lagar för olika funktioner.

Dataskyddsåtgärderna bidrar till att tillgodose dataskyddet. Datasäkerheten består av de praktiska åtgärder som ska säkerställa tillgängligheten, integriteten och användbarheten hos uppgifterna samt sekretess och begränsade rättigheter när det gäller användningen av uppgifterna. Särskild aktsamhet ska iakttas vid hantering av personbeteckningar, även om det inte handlar om känsliga eller hemliga uppgifter. De ska inte i onödan registreras i handlingar.

Med personuppgifter avses de anteckningar som beskriver en person eller personens egenskaper eller levnadsförhållanden som kan hänföras till personen själv eller till personens familj. Helheten av de insamlade personuppgifterna utgör ett personregister som exempelvis kan upprätthållas av en läroanstalt. Av ett personregister ska en dataskyddsbeskrivning göras upp som bland annat visar syftet med hanteringen av personuppgifterna.

9.2 Sekretess

Lag om elev- och studerandevård

Med början från 22 § 2 mom.:

"Läroanstaltens personal, yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som tillhandahåller elevhälsotjänster eller yrkesutbildade personer som på uppdrag av dessa personer eller annars för deras räkning medverkar i åtgärder inom elevhälsan, personer som genomgår undervisningspraktik, andra som medverkar i undervisningen eller den individuellt inriktade elevhälsan och medlemmar i organ som svarar för ordnandet av undervisning och utbildning får inte till utomstående lämna ut sekretessbelagda uppgifter om en enskild studerande som ingår i handlingar eller som han eller hon i övrigt fått kännedom om och som gäller individuellt inriktad elevhälsa, om det inte finns:

- 1) ett specifikt skriftligt samtycke av den berörda personen eller, om han eller hon inte har förutsättningar att bedöma samtyckets betydelse, av hans eller hennes lagliga företrädare, eller*
- 2) en bestämmelse i lag som berättigar att uppgifterna lämnas ut.*

Med utomstående avses personer som inte deltar i utredningen av behovet av individuellt inriktade insatser från elevhälsan för den studerande i fråga eller i genomförandet av insatserna eller i uppgifter i anslutning till utredningen eller genomförandet.

Bestämmelser om tystnadsplikt för de personer som avses i 2 mom. ingår i 22 § (handlingssekretess) och 23 § (tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande) i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Med början från 23 §, 2 mom.:

"Trots sekretessen har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuellt inriktad elevhälsa för en studerande rätt att av varandra få och att till varandra och den myndighet som ansvarar för elevhälsan lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att individuellt inriktade insatser från elevhälsan ska kunna ordnas och genomföras."

Om en studerande övergår till en annan utbildningsanordnares utbildning, ska den tidigare utbildningsanordnaren begära samtycke av den studerande eller, om den studerande inte har förutsättningar att bedöma samtyckets betydelse, av den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare till att sådana sekretessbelagda uppgifter i elevhälsans klientregister som behövs för kontinuiteten i elevhälsan får överföras till den nya utbildningsanordnaren."

Enligt gymnasielagen (32 §) får personer i läroanstalten inte olovligen för utomstående röja vad de vid skötseln av sina uppgifter har fått veta om de studerandes eller deras familjemedlemmars personliga förhållanden och ekonomiska ställning.

Tystnadsplikten gäller även för muntliga uppgifter. Även om hela gymnasiets personal har tystnadsplikt, får en enskild studerandes personliga angelägenheter inte behandlas öppet exempelvis på personalmöten eller i lärarrummet. På samma sätt ska man se till att de anställdas enskilda samtal om ärenden som gäller de studerande äger rum i lokaler där inga andra åhörare finns. De uppgifter som de som arbetar inom elevhälsan i gymnasierna tar del av är ofta känsliga och gäller ärenden om den studerandes eller hans eller hennes närståendes privatliv. Den studerandes ställning skyddas av sekretess, som uttrycker sig i lagstiftningen som bestämmelser om tystnadsplikten.

Utan tillstånd eller den nödvändighet som situationen kräver ska bland annat följande handlingar och uppgifter hållas hemliga (lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet och gymnasielagen):

- uppgifter som gäller studerandevården
- uppgifter som gäller befriande av en studerande från undervisning

- elevers provprestationer med bedömningsanteckningar (provresultat är inte sekretessbelagda uppgifter)
- verbala bedömningar av en elevs personliga egenskaper (sifferbetyg och övriga verbala bedömningar är offentliga)
- uppgifter om hälsotillstånd, handikapp, socialvård
- hemligt telefonnummer och annan kontaktinformation som ska hållas hemliga
- uppgifter om en persons privatliv (t.ex. angelägenheter som gäller familjerelationer och fritid)

I detta sammanhang bör beaktas att de uppgifter som hänför sig till anordnandet av undervisning inte är sekretessbelagda uppgifter för dem som undervisar och arbetar med den studerande och inte heller för vårdnadshavarna. Sådana uppgifter är bland annat uppgifter om frånvaro, avlagda kurser, betyg och avbrutna kurser.

För att samarbetet ska fungera är det viktigt att man i första hand kommer överens med den studerande och när det gäller barn under 18 år med vårdnadshavarna om utlämnandet av sekretessbelagda uppgifter och/eller handlingar i gymnasiet till de personer som i sin arbetsuppgift behöver uppgiften för att främja den ungas studier och välbefinnande. Om den unga eller vårdnadshavaren inte vill att uppgiften överlämnas kan de uppgifter som är nödvändiga för att på lämpligt sätt anordna studierna trots detta överlämnas. Detta grundar sig på gymnasielagen (32 §), som föreskriver att de personer som svarar för skolhälsovården och den övriga elevvården utan hinder av vad som bestäms om tystnadsplikt får ge varandra samt utbildningsanordnaren sådana uppgifter som är nödvändiga för att studierna ska kunna ordnas på ett ändamålsenligt sätt. Sekretessbelagda uppgifter kan med andra ord endast lämnas ut till en anställd som på grund av sina arbetsuppgifter i varje enskilt fall behöver dessa. Övriga personer är utomstående både i och utanför läroanstalten. På samma sätt har de som deltar i anordnandet och genomförandet av individuellt inriktad elevhälsa för en studerande trots sekretessen rätt att av varandra få och att till varandra och den myndighet som ansvarar för elevhälsan lämna ut sådana uppgifter som är nödvändiga för att individuellt inriktade insatser från elevhälsan ska kunna ordnas och genomföras.

Den som lämnar ut uppgifterna har ansvaret för utlämnande av sekretessbelagda uppgifter. Den som lämnar ut uppgifterna måste i praktiken ofta bestämma vilka uppgifter som är nödvändiga för att kunna ordna studierna på ett ändamålsenligt sätt och vilka uppgifter han eller hon kan lämna ut. När en anställd överväger nödvändigheten att lämna ut uppgifter kan han eller hon rådfråga sin chef, elevhälsogruppens medlemmar eller andra experter. Konsultationen kan även göras utan att ange namn. Vid konsultationen kan man bland annat behandla de studerandes inlärnings- och koncentrationssvårigheter, problem med interaktionen, känslorelaterade problem, svåra familjerelationer eller traumatiska erfarenheter.

Om en anställd får kännedom om eventuellt brott är han eller hon enligt 25 § i barnskyddslagen skyldig att trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen, om han eller hon på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett minderårigt barn utsatts för ett sexualbrott.

9.3 Att lämna ut uppgifter för uppsökande ungdomsarbete

Syftet med uppsökande ungdomsarbete är att nå unga som är i behov av stöd och att hjälpa dem att anlita sådana tjänster och övrigt stöd som främjar deras uppväxt och självständighetsprocess och som bidrar till deras möjligheter till utbildning och till inträde på arbetsmarknaden. Uppsökande ungdomsarbete bygger i första hand på information som den unga personen själv har gett och på den unga personens bedömning av sitt

stödbehov. I Vanda samordnas det uppsökande ungdomsarbetet av ungdomstjänsterna.

Enligt ungdomslagen ska identifierings- och kontaktuppgifter för en ung person under 25 år som avbryter sina yrkes- eller gymnasiestudier utan hinder av bestämmelserna om sekretess med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet lämnas ut till hans eller hennes hemkommun. Om en ung person avbryter sina gymnasiestudier utan planer på fortsättningen och man bedömer att han eller hon behöver stöd ska gymnasiet lämna ut hans eller hennes identitets- och kontaktuppgifter med tanke på det uppsökande ungdomsarbetet till den unga personens hemkommun. Identitets- och kontaktuppgifterna är: den unga personens namn, personbeteckning, hemkommun, adress och telefonnummer och kontaktuppgifter till vårdnadshavaren för en minderårig.

Den unga personens samtycke är alltid det främsta alternativet för utlämning av ovanstående uppgifter. Även om den unga personen förbjuder att uppgifterna lämnas ut är gymnasiet skyldigt att lämna ut uppgifterna till det uppsökande ungdomsarbetet, om man bedömer att den unga personen är i behov av stöd. Den unga personen informeras om detta. Uppgifter lämnas inte ut om en ung person som man enligt barnskyddslagen ska göra en anmälan om till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen.

När det gäller ungdomar i Vanda lämnas uppgifterna ut till Väglednings- och stödcentret för unga Kipinä eller till den svenska ungdomsverkstaden SVEPS. Uppgifterna lämnas ut av rektorn. Efter att ha fått kontaktuppgifterna kontaktar det uppsökande ungdomsarbetet den unga personen och reder ut om han eller hon behöver stöd.

10. Information

Gymnasierna informerar olika målgrupper om de studerandes välfärdstjänster och elevhälsoarbetet: studerande, föräldrar, lärare, övrig personal och intressentgrupper. Lämpliga informationskanaler är bland annat läsårsguiden, elektroniska informationskanaler (Wilma, Fronter, webbplats), pappersmeddelanden och muntlig information.

Studerande, föräldrar och lärare får information om målsättningarna för och innehållet i gymnasiets välfärdstjänster och elevhälsoarbete. I denna information ingår bland annat sammansättningen av elevhälsogruppen, handlingsplanen och arbetssätten. Dessutom informerar man om mottagningstiderna och kontaktuppgifterna till elevhälsans anställda samt målsättningarna för och arbetssätten inom det uppsökande ungdomsarbetet. Handlingsplanen för elevhälsoarbetet ingår i gymnasiets läsårsplan, som finns tillgänglig i Wilma.

De anställda inom elevhälsan kan berätta om sitt arbete för första årskursens studerande bland annat på morgonsamlingar, på grupphandledarens eller studiehandledningens lektioner och för föräldrarna i samband med föräldrakvällar.

I början av läsåret skickas ett brev (*bilaga 3*) till vårdnadshavarna för den första årskursens studerande med instruktioner om användningen av Wilma och information om hur gymnasiestudierna bör framskrida under tre år. Gymnasiernas grupphandledare skickar efter varje termin ett meddelande till vårdnadshavarna (*bilaga 5*), bland annat med information om hur många kurser som ska vara avlagda efter den aktuella terminen för att studierna ska vara fullföljda på tre år. Terminsbetygen för varje studerande finns till påseende i Wilma för den studerande och för minderåriga studerande för deras vårdnadshavare.

Gymnasierna informerar de studerandes vårdnadshavare om att deras behörighet till Wilma har upphört när den studerande fyller 18 år. Vårdnadshavarens behörighet kan fortsätta även efter detta med den studerandes samtycke. För stöd och uppföljning av den unga personens välbefinnande är det önskvärt att vårdnadshavarna kan använda Wilma även efter att den

studerande blivit myndig. Föräldrarna har rätt att se en myndig studerandes terminsbetyg, eftersom betyget är en offentlig handling. I systemet Wilma finns det möjlighet till ett automatiskt e-postmeddelande när ett meddelande för vårdnadshavaren har kommit till Wilma.

Lärarna får information om innehållet i och arbetssätten inom elevhälsan bland annat på lärarmöten.

Elevhälsogruppen kommer från fall till fall överens om vilka uppgifter den ger ut om sin verksamhet till den övriga personalen och intressentgrupperna. Föräldrarna till blivande studerande kan få information om målsättningarna för och innehållet i välfärdstjänsterna och elevhälsoarbetet. Elevhälsogruppen kan även hålla kontakt med andra aktörer utanför läroanstalten, till exempel med social- och hälsovårdsväsendet, de anställda inom ungdomsväsendet, polisen och församlingens anställda.

11. Gymnasiespecifik handlingsplan för elevhälsan

Gymnasierna utarbetar varje läsår en handlingsplan för elevhälsan, där strategierna för gymnasiernas gemensamma elevhälsoplan preciseras.

Handlingsplanen ska innehålla:

- en beskrivning av tillgängliga elevhälsotjänster i gymnasiet
- målsättningar och utvecklingsområden för elevhälsan under läsåret
- en beskrivning av arbetssätten inom läroanstaltens generellt inriktade elevhälsa
- mötesfrekvens för den gemensamma välfärdsgruppen och ämnesområden som ska behandlas under läsåret
- metoder för att anordna individuellt inriktad elevhälsa
- en beskrivning av samarbetet med hemmen
- en beskrivning av hur läroanstalten hör de studerande och deras vårdnadshavare och även hur dessa kan påverka planeringen, utvecklingen och utvärderingen av elevhälsan
- en beskrivning av hur de studerande informeras om elevhälsotjänsterna
- en beskrivning av hur elevhälsoarbetet utvärderas.

12. Att tillämpa och följa upp elevhälsoplanen

Enligt elev- och studerandevårdslagen (26 §) svarar utbildningsanordnaren tillsammans med undervisningsväsendet och social- och hälsovårdsväsendet i den kommun där läroanstalten är belägen för att egenkontroll av den samlade elevhälsan genomförs. Arbetsmetoderna för egenkontroll bestäms i elevhälsans styrgrupp på andra stadiet.

Gymnasierna utvärderar elevhälsoarbetet på våren när läsåret tar slut. Följande punkter ska analyseras i utvärderingen:

- o hur handlingsplanen för elevhälsa har genomförts
- o en bedömning av den gemensamma välfärdsgruppens egen verksamhet
- o en redovisning av de studerandes och lärarnas uppfattningar om och erfarenheter av läroanstaltens välfärdsarbete (t.ex. Välfärdsprofil, enkäter i Fronter)
- o kartläggning av vårdnadshavarnas synpunkter om välfärdsarbetet, t.ex. en enkät i Wilma.

Välfärdsarbetets effekter kan bedömas med hjälp av ovanstående kartläggningar.

I gymnasierna används en utvärderingsblankett för välfärdsgruppen som samtliga gemensamma välfärdsgrupper använder i slutet av läsåret (*bilaga 8*). Det är viktigt att en utvärdering av hur elevhälsoarbetet har genomförts samlas in av läroanstaltens personal för varje läsår.

Utvärderingen av elevhälsoarbetet bifogas till utvärderingen av gymnasiernas läsårsplan.

13. Gemensamma blankettmallar och instruktioner

Fronter innehåller ett gemensamt elevhälsorum för gymnasierna i Vanda, där de gemensamma dokumentmallarna och instruktionerna förvaras. Alla gymnasier kan använda mallarna och instruktionerna och omarbete dessa för sina behov.

De gemensamma handlingarna är för närvarande:

- det första brevet som skickas ut direkt i början av läsåret till föräldrarna till första årets studerande med bruksanvisningar för Wilma (*bilaga 3*)
- allmänt meddelande om terminsbetygen som skickas från grupphandledaren till vårdnadshavarna (*bilaga 4*)
- grupphandledarens brev till vårdnadshavarna och studerande vid tiden för terminsbetygen, som kan skickas via Wilma (*bilaga 5*)
- instruktioner och frågor för handledarkvarten (*bilaga 6*)
- blankettmall för beviljande av ledighet (*bilaga 7*)
- blankettmall för elevhälsoarbetets egenbedömning (*bilaga 8*)

Övriga bilagor:

- Hjälpprocessen för en studerande i gymnasiet genom att tillämpa bekymmerszonerna (*bilaga 1*)
- Modell för bekymmersmöten (*bilaga 2*)
- Anvisningar om barnskyddsanmälan (*bilaga 9*)
- Kontaktuppgifter till det uppsökande ungdomsarbetet i olika kommuner (*bilaga 10*)
- Författningar som gäller elevhälsan i gymnasierna (*bilaga 11*)

14. Koppling till välfärdsplanen för barn och unga (HYVIS)

Den välfärdsplan för barn och unga som avses i 12 § i barnskyddslagen (417/2007) ska innehålla:

- 1) elevhälsans målsättning och de centrala principerna för det lokala arbetssättet
- 2) en bedömning av det totala behovet av elevhälsa och av de elevhälsotjänster, de assistenttjänster och den stöd- och specialundervisning som är tillgängliga
- 3) åtgärderna för en förstärkt generellt inriktad elevhälsa och ett förstärkt tidigt stöd till de studerande
- 4) uppgifter om genomförandet och uppföljningen av planen och om utvärderingen av elevhälsans kvalitet

Välfärdsplanen för barn och unga i Vanda (HYVIS) ses över en gång om året. HYVIS genomförs inom ramen för budgeten och uppdateras en gång under mandatperioden. Stadsfullmäktige godkänner den uppdaterade planen och följer upp att den genomförs varje år.

HYVIS är en webbplats (www.vantaanhyyvis.fi). Sidorna består av sex delar som beskriver

- 1) de tillgängliga tjänsterna i kommunen
- 2) åtgärderna, dvs. de goda gärningarna
- 3) förebyggande barnskydd
- 4) barn- och familjeinriktat barnskydd
- 5) bearbetning och uppföljning av planen samt
- 6) planen som en del av stadens välfärdsarbete

I samband med HYVIS uppdatering beaktas de åtgärder som lagen om elev- och studerandevården förutsätter. Här spelar elevhälsans styrgrupp på andra stadiet en stor roll.

Bilagor

- Bilaga 1. Hjälpprocessen för en studerande i gymnasiet genom att tillämpa bekymmerszonerna
- Bilaga 2. Modell för bekymmersmöten
- Bilaga 3. Brevmall för första årskursens föräldrar i början av läsåret
- Bilaga 4. Höstmeddelande om terminsbetygen till vårdnadshavarna
- Bilaga 5. Meddelande till vårdnadshavarna om att terminsbetyget är klart
- Bilaga 6. Instruktioner och frågor för handledarkvarten
- Bilaga 7. Ansökan om tillstånd för ledighet
- Bilaga 8. Blankettmall för elevhälsoarbetets egenbedömning
- Bilaga 9. Barnskyddsanmälan
- Bilaga 10. Kontaktuppgifter till det uppsökande ungdomsarbetet i olika kommuner
- Bilaga 11. Författningar som gäller elevhälsan i gymnasierna

Vanda

Vanda stad

Napsauta ja kirjoita toimiala

Napsauta ja kirjoita osoite

Napsauta ja kirjoita puhelinnumero